

Oppfølging av enslige mindreårige flyktninger

Bærum kommune, 2022

INNHOOLD

Oppdraget.....	5
Sammendrag	5
1 Kommunedirektørens kommentar	10
2 Innledning.....	12
2.1 Formål og problemstillinger.....	12
2.2 Organisering av rapport.....	12
3 Enslige mindreårige flyktninger.....	13
3.1 Hvem er de?.....	13
3.2 Utvikling i bosettinger av enslige mindreårige	14
3.3 Hvor mange får oppfølging?	15
4 Botiltak og boformer	16
4.1 Opp- og nedskalering	16
4.2 Bofellesskap	17
4.3 Hybelfellesskap	19
4.4 Familiehjem.....	20
4.5 Fosterhjem	21
5 Organisering og ansvarsdeling	22
5.1 Føringsplan: Det er opp til kommunene	22
5.2 I Bærum er ansvaret delt mellom to enheter	23
5.2.1 Barnevernets ansvar	23
5.2.2 Botiltaket ansvar	23
5.2.3 Organiseringen illustrert	25
5.2.4 Organisering av arbeidet i andre kommuner.....	26
5.3 Tidligere organisering og ansvarsdeling	28
5.4 Synspunkter på nåværende og fremtidig organisering.....	29
5.4.1 Evaluering fra 2018.....	29

5.4.2	Barneverntjenestens vurdering.....	30
5.4.3	Botiltakets vurdering.....	32
5.4.4	Vurdering fra Seksjonsleder for Arbeid og inkludering og leder for flyktningskontret.....	36
5.4.5	Barne- ungdom og familiedirektoratets vurdering..	37
5.5	Vurdering.....	38
6	Brukermedvirkning	39
6.1	Revisjonskriterier	39
6.2	Tilstrekkelig og tilpasset informasjon?	41
6.2.1	Innledning.....	41
6.2.2	Informasjon	41
6.2.3	Trygg kommunikasjon	41
6.2.4	Møter med barneverntjenesten.....	42
6.3	Vurdering.....	43
6.4	Vedtak.....	43
6.4.1	Innledning.....	43
6.4.2	Barnets beste	44
6.4.3	Barnets synspunkt og vektleggingen av dette	45
6.4.4	Vurdering	46
6.5	Tiltak og tiltaksplan.....	47
6.6	Vektlegging av ungdommenes synspunkter – hva sier de selv?	48
6.7	Vurdering.....	48
7	Hjelp tilpasset behov?	49
7.1	Innledning.....	49
7.2	Positivt hovedbilde	49
7.3	Selvhjulpenhet	50
7.4	Ensomhet og utenforskap	51

7.5	Utflytting av bofellesskapet – en utfordring for noen.....	52
7.6	Oppmerksomhet, relasjoner og antall ansatte	54
7.7	Psykisk helsehjelp	55
7.8	Reglene i bofellesskapet.....	56
7.9	Familiehjem – delte erfaringer	57
7.10	Økonomisk støtte	58
7.11	Andre tilbakemeldinger	58
7.12	Vurdering og Oppsummering	59
8	Metode	60
8.1	Avgrensning og utvalg av hvem som skulle intervjues	60
8.2	Intervjuede	62
8.2.1	Sonderingsfase	62
8.2.2	Hovedfase.....	62
8.3	Tall og dokumenter	62

OPPDRAGET

<p>Bestilling:</p> <p>Kontrollutvalget i Bærum kommune bestilte 01.02.2021 en forvaltningsrevisjon om kommunens oppfølging av enslige mindreårige flyktninger.</p>	<p>Problemstillinger</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvordan fungerer organisering, ansvarsdelingen og samhandlingen mellom barneverntjenesten og botiltaket for enslige mindreårige (BTEM)? • I hvilken grad involverer barnevernet enslige mindreårige flyktninger i undersøkelse- og hjelpetiltaksfase • I hvilken grad vektet barnets mening i undersøkelse, vedtak, tiltak og evaluering av tiltak? • I hvilken grad er iverksatte tiltak tilpasset barnets behov? • Hvordan opplever brukerne tilbudet?
<p>Formål:</p> <p>Vurdere hvordan Bærum kommune sikrer medvirkning og involvering i barnevernets arbeid med enslige mindreårige flyktninger i praksis og hvordan brukerne opplever tilbudet. Prosjektet skal også se på kommunens organisering, ansvarsdeling og samhandling i dette arbeidet.</p>	

Prosjektleder for dette prosjektet har vært senior forvaltningsrevisor, Svein Kvalvåg, i samarbeid med forvaltningsrevisor, Astrid Guldbrandsen og rapporten er kvalitetssikret av leder for forvaltningsrevisjon, Silje Nygård.

SAMMENDRAG

I dette prosjektet har vi undersøkt hvordan Bærum kommune sikrer medvirkning i barnevernets arbeid med enslige mindreårige flyktninger og hvordan brukerne opplever tilbudet. Vi har også sett på organisering, ansvarsdeling og samhandling på feltet.

Hovedfunn

- De enslige mindreårige flyktningene er i all hovedsak veldig fornøyde med oppfølgingen de har fått. Hjelpen ser ut til være tilpasset behovene
- Brukermedvirkningen er godt ivaretatt
- I Bærum er det forvaltningsmessige ansvaret og den daglige oppfølgingen for enslige mindreårige delt mellom to ulike kommunalsjefområder. Etter vår vurdering er ikke denne delingen en god løsning

Begrepsbruk og metode

Enslige mindreårige flyktninger er barn som kommer til landet uten sine foreldre, og anses som en spesielt sårbar gruppe. Deres rettssikkerhet er priggitt det tilbudet og den oppfølgingen de mottar fra det offentlige. Høsten 2021 fikk i alt 39 enslige mindreårige flyktninger oppfølging fra Bærum kommune. Bare fem av disse er under 18 år, mens 34 er mellom 18 og 25 år. De som er over 18 år har ettervern i barnevernet, som de kan få inntil de er 25 år. Selv om hoveddelen av ungdommene er over 18 år, bruker vi begrepet enslige mindreårige flyktninger også om disse.

Vi ønsket i utgangspunktet å intervjuer drøyt halvparten av ungdommene, men en del ønsket ikke å delta. Det betyr at vi til sammen har intervjuet 16 ungdommer og gått gjennom 19 mapper. I tillegg har vi intervjuet ledelse og ansatte i barnevernet og Botiltak for enslige mindreårige (BTEM), samt leder for Arbeid og inkludering og flyktningkontoret. Datagrunnlaget består dessuten av dokument- og tallanalyse ([Se vedlegg](#)).

Funn og vurderinger

Bakgrunn. Bærum kommune har valgt en modell der barneverntjenesten har det forvaltningsmessige ansvaret for enslige mindreårige flyktninger, mens Botiltak for enslige mindreårige (BTEM) har ansvar for det miljøterapeutiske oppfølgingsarbeidet.

Antallet bosettinger av enslige mindreårige flyktninger i Bærum økte kraftig i 2016, i kjølvannet av den internasjonale flyktningkrisen, men har hatt en enda kraftigere reduksjon de siste årene. Dette har ført til en rask opp- og nedskalering av ulike botiltak. Våren 2018 var det fem bofellesskap, fire familiehjem og tre hybelfellesskap, dvs. 12 botiltak. Våren 2022 er det to bofellesskap igjen.

Det er gjennomført flere omstillinger som en følge av dette. Før 2016 var BTEM organisert under barneverntjenesten, men i 2016 ble enheten etablert som et eget tjenestested. Enheten ble først organisert under kommunalsjefområde Barn og unge, som i dag er avviklet. Høsten 2017 ble BTEM flyttet til kommunalsjefområde Helse og sosial. Høsten 2021 ble det fattet en beslutning i HESO om å overføre BTEM til flyktningkontoret våren 2022. Hensikten med dette var å koble botiltaket til et større migrasjonsmiljø, for å kunne levere tjenester av forsvarlig kvalitet.

Organisering og ansvarsdeling. Det er fritt frem for kommunene hvordan de velger organisering og ansvarsdelingen knyttet til oppfølgingen av enslige mindreårige flyktninger. Det betyr at det i dag er store variasjoner i kommunenes organisering av dette arbeidet.

Vi er kjent med at flere kommuner har organisert botiltakene under barneverntjenesten. Men det finnes også enkelte kommuner som har organisert oppfølgingen av enslige mindreårige flyktninger under flyktningkontoret.

Det som kompliserer bildet i Bærum, er at kommunen har delt det forvaltningsmessige ansvaret og den daglige oppfølgingen mellom to ulike kommunalsjefområder. Etter vår vurdering er ikke denne oppsplittingen eller delingen noen god løsning. Det forvaltningsmessige ansvaret bør være

styrende for det organisatoriske ansvaret, noe som vil innebære en mer rendyrket og smidig organisering.

Etter vår vurdering forsterkes dette poenget med Bufdirs ferske presisering av regelverket, som fremhever det barnevernfaglige rettsvernet for denne målgruppen (januar 2022, se [faktadel](#)).

Hvis Bærum kommune fastholder at det er barneverntjenesten som har det forvaltningsmessige ansvaret, mener vi at det er naturlig at botiltaket legges inn under barneverntjenesten. En annen mulighet er å legge det forvaltningsmessige ansvaret til flyktningkontoret, slik Sandnes har gjort. Dersom Bærum velger en slik organisering, vil barneverntjenesten kun være inne i saker der ungdommene har behov for barneverntjenester, på lik linje med andre ungdommer.

Samhandling. Hovedinntrykket vårt er at barneverntjenesten og BTEM samarbeider godt. Men begge mener at den nåværende organiseringen utfordrer samhandlingen i enkelte saker. De viser til at det er krevende å jobbe i to linjer, at det tidvis blir en mer byråkratisk saksgang, og at den barnevernfaglige oppfølgingen blir mer tungvint. Begge parter opplever også at det er et problem at barnevernet har det forvaltningsmessige ansvaret, men ingen styring over ressursbruk, bemanning og prioriteringer. Dette ser ut til å utfordre både samhandling og styring.

Vi er enige med BTEM at det blir viktig å få på plass en god samarbeidsavtale mellom barneverntjenesten og flyktningkontoret (BTEM), dersom kommunen velger å beholde den nåværende organiseringen. Det er også viktig å sikre en god etterlevelse av en slik avtale.

Ungdommenes opplevelse av brukervedvirkning. Hovedinntrykket er at de fleste opplever at deres mening har blitt tatt hensyn til i saken deres, både i starten og underveis.

Brukermedvirkning i vedtakene. I alle de gjennomgåtte vedtakene vi har undersøkt er barnets beste vurdert og det fremgår også av vedtakene.

Mappegjennomgangen viser at barnets synspunkt ikke alltid kommer frem i vedtakene om plassering. Det er vårt inntrykk at brukerstemmen er tydeligere i andre enkeltvedtak og i nyere plasseringsvedtak.

Loven skiller ikke mellom plasseringsvedtakene og andre vedtak - kravet om brukervedvirkning ligger fast. Etter vår vurdering bør barnets beskrivelse og synspunkt komme frem av vedtakene i begge tilfeller.

Samtidig ser vi at det kan være utfordrende å gjennomføre samtaler med ungdommene når de bor på mottak. Hvis det likevel skulle vises seg å være vanskelig å tak på hva ungdommen selv mener, bør dette komme frem av vedtaket.

I tilfeller der barneverntjenesten ikke har snakket med ungdommen i forbindelse med vedtaket er det særdeles viktig at brukervedvirkningen ivaretas i utarbeidelse av tiltaksplanen.

Brukermedvirkning i tiltakene. Alle ungdommene har en tiltaksplan som er basert på undersøkelsen og vedtak. Tiltaksplanen skal utarbeides av barnevernkonulent i samarbeid med den enslige mindreårige flyktingen og ansatte i boligen.

Brukermedvirkningen ser ut til å være godt ivaretatt. Gjennomgangen vår tyder på at tiltaksplanene utarbeides sammen med ungdommene og deres synspunkter og meninger kommer tydelig frem i evalueringene.

Dette er altså hovedbildet. Men vi finner enkelte unntak. Her kommer ungdommenes synspunkter tydelig frem i beskrivelse av hvordan det går mht. måloppnåelsen, men ikke hvordan ungdommene vurderer egen måloppnåelse og synspunkter på om tiltaket skal videreføres eller avsluttes.

Intervjuene med ansatte og ungdommer tyder imidlertid på at ungdommene er involvert i denne fasen, og at dette funnet vårt først og fremst handler om at ikke har dokumentert ungdommens vurderinger i evalueringen.

Det ser også ut til at dokumentasjonen av brukermedvirkningen er blitt enda bedre etter at man utarbeidet en ny mal for evaluering i 2020. Denne «*tvinger saksbehandlerne*» til å gjøre barnas vurderinger mer eksplisitte, noe vi finner eksempler på.

Hjelp tilpasset behov? En viktig indikasjon på brukermedvirkning er om ungdommene mener at hjelpen de mottar er tilpasset deres behov, dvs. rett hjelp. De fleste enslige mindreårige flyktingene vi har intervjuet er veldig fornøyde med den hjelpen de har fått fra barnevernet og fra bofellesskapet hvor de har bodd. Hovedinntrykket er at ungdommene har fått den hjelpen de har trengt av barnevernet og bofellesskapet, både i starten når de kom, og i den videre oppfølgingen.

Men det er spesielt én ting vi ønsker å løfte frem fra intervjuene, og det er ensomhet og psykiske utfordringer. Selv om en del av ungdommene har skaffet seg venner og nettverk, er det en del som er ensomme, utrygge og/eller har psykiske utfordringer.

Utflytting av bofellesskap ser ut vil å være en spesielt sårbar periode for noen av ungdommene, selv om de får god hjelp fra barnevern og bofellesskap i forbindelse med denne prosessen.

Det ser ut til å være vanskelig for enkelte ungdommer å få riktig psykisk helsehjelp til riktig tid. Intervjuene tyder på at verken helseforetakene eller kommunen har et godt tilbud til enslige mindreårige flyktinger, og at det er krevende å finne et velegnet tilbud til disse ungdommene.

Anbefalinger

- Kommunen bør se nærmere på hvordan de kan skape et mer treffsikkert psykisk helsehjelpstilbud for de enslige mindreårige flyktingene

- Det bør gjennomføres samtaler med ungdommene forut for vedtak og dette bør dokumenteres. Dersom det skulle vise seg å være vanskelig å snakke med ungdommen, bør dette komme frem av vedtaket
- Hvor det forvaltningsmessige ansvaret for oppfølgingen av enslige mindreårige flyktninger legges, bør være styrende for hvor botiltaket organiseres.
  - Hvis Bærum kommune fastholder at det er barneverntjenesten som har det forvaltningsmessige ansvaret, mener vi at det er naturlig at botiltaket legges under barneverntjenesten

1 KOMMUNEDIREKTØRENS KOMMENTAR

Kommunedirektøren takker for god og grundig rapport som vil bli brukt i vårt videre arbeid.

Bærum kommune har en visjon, «Sammen skaper vi fremtiden - mangfold, raushet og bærekraft». I tråd med mål i kommuneplanens samfunnsdel, vedtatt i 2021, skal Bærumssamfunnet jobbe sammen for å skape gode liv og like muligheter. For å sikre gode og målrettede tjenester, skal vi prioritere de som trenger det mest. Barn og unge skal ha en trygg og god oppvekst. God utdanning og kompetanse skal gi barn og unge ferdigheter og et godt grunnlag for voksenlivet. Vi skal jobbe sammen for at alle opplever at de mestrer eget liv, kan delta i samfunnet, arbeidslivet og i fellesskap med andre.

Ungdommer som bosettes som enslige mindreårige i kommunen er få og har grunnet sin flyktningbakgrunn ofte erfaringer som gir ekstra opplevde belastninger. Uten støtten fra sine nærmeste, skal de oppleve å være barn og samtidig gis muligheter til å utvikle og forberede seg på voksenlivet. FNs barnekonvensjon fremhever at flyktningbarn som søker flyktningstatus skal få behørig beskyttelse og humanitær hjelp. Norske myndigheter vektlegger at enslige mindreårige flyktninger har samme rettigheter som andre barn, blant annet når det gjelder å motta tjenester og tiltak etter barnevernloven eller innen psykisk helse. En tverrfaglig kommunal innsats må til for å sikre et trygt og godt oppvekstmiljø og en forutsigbar tilværelse ift bolig, helse, utdanning og kvalifisering.

Kommunedirektøren er glad for at de unges stemme er hørt og kommer tydelig frem i rapporten og at de opplever dette. Samtidig er det kjent at enkelte også opplever krevende utfordringer og rapporten anbefaler et mer treffsikkert psykisk helsetilbud.

I tråd med samfunnsplanen har Bærum kommune et tydelig overordnet mål for tjenestetilbudet til de enslige mindreårige flyktninger som bosettes i kommunen, nemlig at den enkelte mindreårige flyktning blir en integrert, trygg og selvstendig voksen i Bærumsamfunnet. Barnets medvirkning til egne mål er sentralt og viktig i dette arbeidet.

Kommunedirektøren takker derfor for at revisjonen har hatt fokus på hvordan Bærum kommune sikrer medvirkning i barnevernets arbeid med enslige mindreårige flyktninger og hvordan brukerne opplever tilbudet.

Under følger kommunedirektørens kommentarer til de foreslåtte anbefalingene:

- 1. Kommunen bør se nærmere på hvordan de kan skape et mer treffsikkert psykisk helsehjelpstilbud for de enslige mindreårige flyktningene**

Kommentarer/forslag til oppfølging:

- Kommunedirektøren støtter anbefalingen. Kommunedirektøren vil følge opp anbefalingen ved å inkludere denne i kommunens helhetlige satsing på psykisk helsetilbud til barn og unge vedtatt i BØP 2022. Flyktningkontorets migrahelseteam har særskilt kompetanse på psykisk helse barn og unge. Det er nærliggende å se for seg at et mer treffsikkert kommunalt psykisk helsetilbud til denne målgruppen kan utformes i et samarbeid mellom flyktningkontoret og kommunehelsetjenesten, med innspill fra barneverntjenesten og råd fra ungdommene selv. Botilbudene vil ha en sentral rolle når det gjelder informasjons-, og motivasjonsarbeid overfor ungdommene, og som brobygger mellom ungdom og helsetjenestene. Det er igangsatt felles inntaksteam mellom psykisk helsetjenester barn og unge og BUP, nettopp for å sikre at barn og unge i kommunen får et tilbud enten fra kommunen eller spesialisthelsetjenesten og for å sikre gode overganger og samarbeid der både kommunens helsetjenester og spesialisthelsetjenesten har et ansvar i oppfølgingen av ungdom.
- 2. Det bør gjennomføres samtaler med ungdommene forut for vedtak og dette bør dokumenteres. Dersom det skulle vise seg å være vanskelig å snakke med ungdommen, bør dette komme frem av vedtaket**

Kommentarer/forslag til oppfølging:

- Kommunedirektøren støtter anbefalingen. Det er allerede iverksatt etterlevelsestiltak for å sikre korrekt dokumentasjon av de vurderinger som gjøres knyttet til brukerinvolvering før bosetting. Disse tiltakene vil følges opp gjennom barneverntjenestens årlige tilstandsrapportering. Økt digitaliseringstakt i kommunen gjennom perioden med pandemi vil også bidra til enklere kommunikasjonsløsninger mellom barneverntjenesten og ungdommen i tilfeller der det er stor reiseavstand mellom mottaket ungdommen bor på og Bærum.
- 3. Hvor det forvaltningsmessige ansvaret for oppfølgingen av enslige mindreårige flyktninger legges, bør være styrende for hvor botiltaket organiseres. Hvis Bærum kommune fastholder at det er barneverntjenesten som har det forvaltningsmessige ansvaret, mener vi at det er naturlig at botiltaket legges under barneverntjenesten**

Kommentarer/forslag til oppfølging:

- Rapporten peker på sammensatte og komplekse forhold som det er viktig å avklare. Kommunedirektøren har allerede igangsatt en prosess for å kunne gjøre nødvendige vurderinger av dette forholdet. Kommunedirektøren vil inkludere rapportens funn og anbefalinger i disse prosessene.

2 INNLEDNING

Kontrollutvalget i Bærum kommune bestilte 01.02.2021 en forvaltningsrevisjon om kommunens oppfølging av enslige mindreårige flyktninger. På grunn av koronapandemien ble ikke prosjektet startet opp før høsten 2021.

2.1 FORMÅL OG PROBLEMSTILLINGER

Formålet med prosjektet er å vurdere hvordan Bærum kommune sikrer medvirkning og involvering i barnevernets arbeid med enslige mindreårige flyktninger i praksis og hvordan brukerne opplever tilbudet. Prosjektet skal også se på kommunens organisering, ansvarsdeling og samhandling i dette arbeidet.

Prosjektet skal svare på følgende problemstillinger

- Hvordan fungerer organisering, ansvarsdelingen og samhandlingen mellom barneverntjenesten og botiltaket for enslige mindreårige (BTEM)?
- I hvilken grad involverer barnevernet enslige mindreårige flyktninger i undersøkelse- og hjelpetiltaksfase?
- I hvilken grad vektet barnets mening i undersøkelse, vedtak, tiltak og evaluering av tiltak?
- I hvilken grad er iverksatte tiltak tilpasset barnets behov?
- Hvordan opplever brukerne tilbudet?

Prosjektets avgrensning og metode finnes i [vedleggsdelen](#).

2.2 ORGANISERING AV RAPPORT

I kapittel to sier vi litt om hvem de enslige mindreårige er, hvor mange som har blitt bosatt i Bærum de siste årene, og hvor mange som får oppfølging av kommunen høsten 2021. Vi skiller mellom de som er over og de som er under 18 år og hvem som har ansvaret for den daglige oppfølgingen av ungdommene, barnevernet eller botiltak for enslige mindreårige (BTEM).

Kapittel tre omhandler utviklingen i kommunens botiltak og boformer for denne målgruppen. Grunnen til det er at dette feltet har opplevd en veldig rask opp- og nedskalering av ulike boformer de siste årene.

Kommunene bestemmer selv hvilken enhet som skal ha ansvaret for enslige mindreårige, og velger hvordan de vil organisere arbeidet og løse oppgavene. **I kapittel fire** ser vi nærmere på organisering og ansvarsdeling. Vi undersøker også hvordan andre utvalgte kommuner har valgt å organisere arbeidet med denne målgruppen.

Kapittel fem omhandler brukermedvirkning. Her inngår involvering og i hvilken grad barnets mening og synspunkter er ivaretatt. For å undersøke disse variablene undersøker vi om ungdommene har fått tilstrekkelig og tilpasset informasjon, i hvilken grad vi finner spor av medvirkning i vedtak, utarbeidelse av tiltak og evaluering av tiltaksplan. Vi har også spurt

ungdommene direkte om i hvilken grad de opplever at deres synspunkter og meninger er vektlagt i saken.

Kapittel seks dreier seg om hjelpen har vært tilpasset ungdommens behov. Dette er etter vår vurdering en viktig indikasjon på om ungdommene har medvirket i utforming av tjenesten. I dette kapittelet har vi også inkorporert det som er hovedinntrykket fra brukertilbakemeldingene.

3 ENSLIGE MINDREÅRIGE FLYKTNINGER

3.1 HVEM ER DE?

Enslige mindreårige asylsøkere er fellesbetegnelsen for alle barn og unge under 18 år som kommer til Norge uten foreldre eller andre voksne med foreldreansvar, og som søker beskyttelse i Norge¹. Noen av disse får avslag på søknaden sin, noen får tidsbegrenset opphold, mens de fleste får innvilget opphold og blir da etter hvert bosatt i en norsk kommune som enslig mindreårig flyktning.

Det er store variasjoner i antallet enslige mindreårige asylsøkere som kommer til Norge hvert år. 2015 representerer en foreløpig topp i antallet ankomster, med 5480 enslige mindreårige som søkte asyl i Norge dette året. I 2019 var det 167 enslige mindreårige som søkte om asyl i Norge (UDI, 2020²).

De fleste som søker asyl som enslig mindreårig i Norge er mellom 15 og 17 år, og åtte av ti er gutter³. De fleste har bakgrunn fra Asia og Afrika. Gjennom 1990-tallet og utover på 2000-tallet har det kommet flest fra Afghanistan, fulgt av Somalia, Irak, Sri Lanka, Etiopia og Eritrea. I 2015 og 2016 var Afghanistan det største opprinnelseslandet, mens Eritrea var det vanligste opprinnelseslandet i 2017, med 51 enslige mindreårige asylsøkere. I 2019 var Afghanistan igjen på topp, etterfulgt av Syria og Eritrea.

De enslige mindreårige som kommer til Norge er en sammensatt gruppe, og kommer fra forskjellige land, regioner, folkegrupper, religioner og kulturer. De kommer fra storbyer og små steder, de har ulik sosial og økonomisk bakgrunn, de har ulik skolegang, kunnskaper og kompetanse. Noen er godt kvalifiserte mens andre må tilegne seg grunnleggende skrive- og

---

¹ Kilde: Trygghet, stabilitet og tilhørighet – Familiehjem som boløsning for enslige mindreårige, NTNU: 2020.

² Samme kilde.

³ Samme kilde.

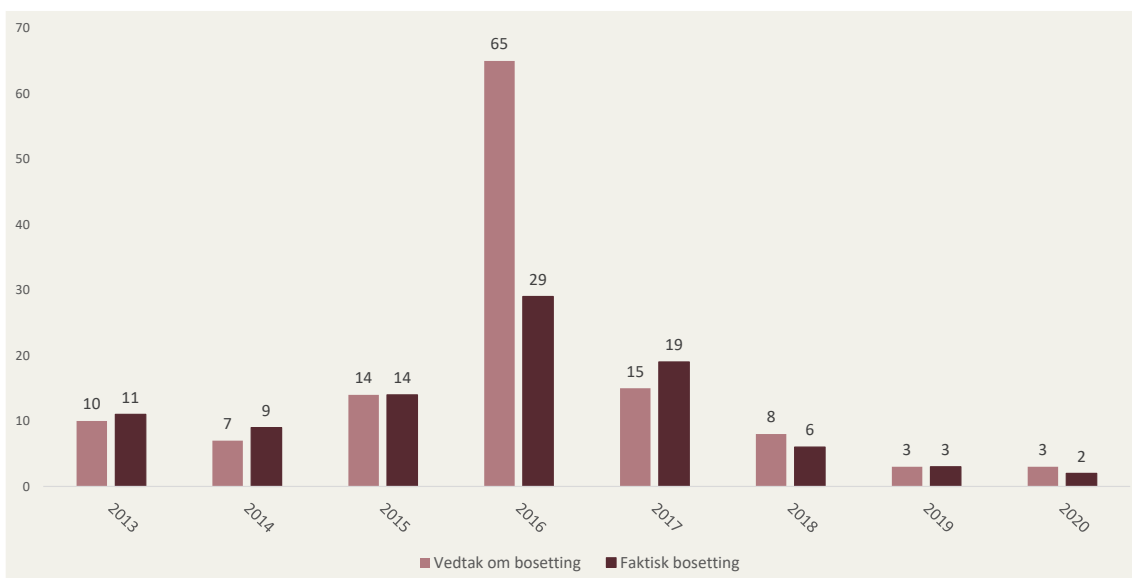
leseferdigheter. Og de har i varierende grad behov for psykososial oppfølging med utgangspunkt i traumatiserende erfaringer før og under flukten. Likhetene og forskjellene illustrerer at det ofte er ulike behov for oppfølging og individuell tilrettelegging.

De enslige flyktningbarna er en særlig utsatt gruppe med flere risikofaktorer. Mange har vært utsatt for traumatiserende hendelser i hjemlandet eller under flukten/reisen. Når de kommer til Norge, er dette en stor lettelse for de fleste, men samtidig oppstår en risiko for psykisk uhelse, ettersom flere mangler nettverk og familie som kan veilede og støtte dem i den situasjonen de befinner seg i. Samtidig har enslige mindreårige flyktninger også stor grad av styrke, selvstendighet og ressurser. Det er krevende å gjennomføre en flukt på egenhånd, og å nå frem til asyllandet. Dette gjør at de ofte beskrives som avhengige og selvstendige på samme tid⁴.

3.2 UTVIKLING I BOSETTINGER AV ENSLIGE MINDREÅRIGE

Det var et stort behov for bosetting i forbindelse med den internasjonale flyktningkrisen i 2015 – 2016, mens behovet har vært kraftig redusert de siste årene. Dette reflekteres også i antall enslige mindreårige som bosettes i kommunen.

Figur 1 *Utvikling i antall vedtatte og faktiske bosettinger av enslige mindreårige flyktninger i Bærum kommune*⁵

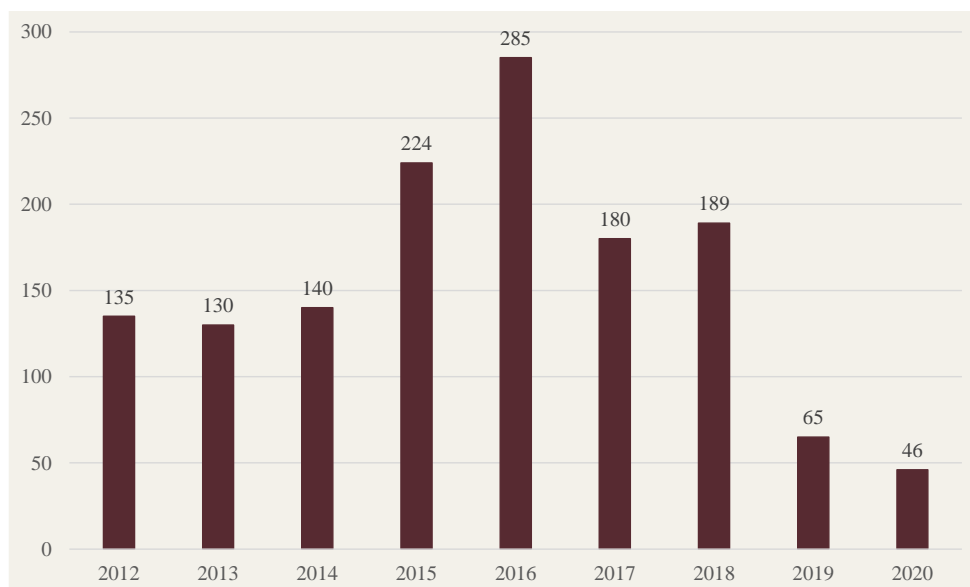
Kilde: Basert på sak om anmodning om bosetting av flyktninger 2021, Behandlet i kommunestyret 03.02.21. Tall er deretter kvalitetssikret av barneverntjenesten 22.12.21

⁴ Samme kilde

⁵ Årsaken til avviket i 2016 var at kommunen vedtok bosettinger for langt flere enn det som kom. Det kom ikke flere enn 29 enslige mindreårige i 2016 (opplyst i epost 26.01.2022).

I den påfølgende figuren viser vi den totale utviklingen i antall bosettingsvedtak i Bærum. Denne figuren viser en lignende trend som figuren over.

Figur 2 Utvikling i det totale antallet bosettingsvedtak i Bærum

3.3 HVOR MANGE FÅR OPPFØLGING?

Per 31.08.21 fulgte Bærum kommune opp 39 enslige mindreårige flyktninger. Bare 5 av disse er under 18 år, mens 34 er mellom 18 og 25 år. De som er over 18 år har ettervern, som de kan få inntil de er 25 år⁶. Selv om hoveddelen av ungdommene er over 18 år, bruker vi for enkelthets skyld begrepet enslige mindreårige flyktninger⁷.

Det er ni ungdommer som bor i bofellesskap, noe som er en kraftig reduksjon, sammenlignet med tidligere. I juni 2018 var det 50 ungdommer bosatt i botiltakene⁸.

Vi får opplyst fra barneverntjenesten at de har fulgt opp ca. 140 ungdommer siden 2014 og frem til november 2021⁹.

⁶ Tiltak som er satt i verk før barnet har flyt 18 år kan opprettholdes eller erstattes av andre tiltak til barnet har fylt 25 år (barnevernloven §1-3). Dette er frivillig og den unge må si seg enig for at etterverntiltak kan gis.

⁷ Dette er også i tråd med definisjonen i *Asylsøkere og flyktninger - en håndbok for kommunene*, 2017, IMDI. Her knytter man definisjonen opp til at ungdommene er under 18 år på søknadstidspunktet.

⁸ Kartlegging – enslige mindreårige flyktninger i Bærum kommune 2018, mars-september.

⁹ Kilde: Epost fra barnevernet, datert 25.11.

Kort om organisering¹⁰. Det er barneverntjenesten som har det overordnede ansvaret for oppfølgingen av de enslige mindreårige flyktningene, mens den daglige oppfølgingen er delt mellom barneverntjenesten og BTEM. I tabellen under viser vi hvor ungdommene bor, hvor gamle de er, og hvem som har ansvaret for den daglige oppfølgingen.

Tabell 1 Antall enslige mindreårige flyktninger, fordelt på bosted, alder, ansvar og oppfølging

Enslige mindreårige	Totalt	Under 18	Alder 18-20	Over 20	Overordnet ansvar	Daglig oppfølging
EM på bofelleskap	9	3	6		Barnevernet	BTEM
EM på hybel	25		9	16	Barnevernet	Barnevernet
EM på hybelfelleskap	3		2	1	Barnevernet	BTEM/barnevernet
EM i fosterhjem	2	2			Barnevernet	Barnevernet
Sum	39	5	17	17	Barnevernet	Delt

Kilde: Barneverntjenesten i Bærum kommune

Vi ser at ungdommene har ulik bosituasjon, men at de aller fleste bor på hybel. I delen under går vi nærmere inn på hvordan boformer og botiltak i Bærum har utviklet seg de siste årene. Vi beskriver også de ulike botiltakene.

4 BOTILTAK OG BOFORMER

4.1 OPP- OG NEDSKALERING

Fra 2015 til 2018 vokste tjenestestedet BTEM raskt. Flyktningkrisen og den økte bosettingen gjorde at kommunen måtte utvidet botilbudet til enslige mindreårige flyktninger.

Fra før av ble denne brukergruppen innlosjert i bofelleskap eller fosterhjem. I 2016/2017 ble det etablert to nye boformer; hybelfelleskap og familiehjem, slik at det en periode var fire ulike botilbud for enslige mindreårige. Dette er illustrert i figuren under. Fosterhjem er ikke tatt med her, men det er våren 2021 to ungdommer som bor i fosterhjem.

Figur 3 Utvikling i antall botiltakene i Bærum kommune¹¹

¹⁰ Vi behandler temaet organisering og ansvarsdeling mer utfyllende i kapittel fire.

¹¹ Kilde for 2018-tallene er saken *Enslige mindreårige flyktninger i Bærum kommune- gjennomgang av tjenester*, behandlet i kommunestyret 24.10.2018 (104/18). Kilde for tall før omstilling og høsten 2021 er *Forberedelser til forvaltningsrevisjonen høsten 2021*

	Våren 2018	Før omstilling 2020	Høsten 2021
Bofellesskap	5	4	2
Familiehjem	4	3	1
Hybelfellesskap	3	3	0

Vi ser at antallet botiltak er blitt kraftig redusert de siste årene, som følge av stadig færre enslige mindreårige flyktninger til kommunen.

Antall bofellesskap er redusert fra fem til to og kommunen har lagt ned familiehjemmene. Det er gjennomført en omstilling av tjenesten som følge av dette. Det er i dag drift ved 2 døgnbemannede bofellesskap på henholdsvis Valler og Lomma. Til sammen har disse plass til 12 ungdommer. Ungdommer som fyller 18 år og som er klare til å flytte ut blir gitt tilbud om oppfølging på hybel. Tjenesten har et hybelbygg med plass til 5 ungdommer over 18 år.

Driften av bofellesskapet er tilskuddsbasert. Dersom det ikke er noen bosetting, får heller ikke kommunen noe tilskudd. Prognosen fremover er at antallet ungdommer går ned ytterligere. Høsten 2021 har kommunen ikke konkludert mht. hva dette betyr for botiltakene, men det ser ut til å kunne bli en halvering av tjenesten, med effekt allerede i 2022.

4.2 BOFELLESSKAP

Døgnbemannede bofellesskap er det mest utbredte omsorgstilbudet til enslige mindreårige i Norge. Rundt 75 prosent bor i bofellesskap¹².

Hvis vi skruer tiden litt tilbake, startet Bærum med vertsfamilier i 2008. Da var det disse som tok imot de enslige mindreårige flyktningene. Relativt kort tid etter dette etablerte kommunen bofellesskapene, og den store veksten i bofellesskap kom ifm. med flyktningkrisen 2015¹³

---

¹² Kunnskapsoppsummering om enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger. NTNU 2018. Andelen er basert på analyse gjort av KS i 2016.

¹³ Opplyst i intervju med ledelsen i BTEM.

Bærum har høsten 2021 to bofelleskap med døgnkontinuerlig bemanning. Begge er kommunale botiltak, og ikke barneverninstitusjoner med godkjenning av Bufetat.¹⁴ Valler har 7 plasser og Lomma 5 plasser. Valler har også ansvaret for oppfølging av brukere på egen hybel.¹⁵

I bofellesskapet skal det være døgnbemannet turnus med hvilende nattevakter og med tilstrekkelig bemanning til å yte oppfølgingstjenester til brukere i bokollektivet, og hybler.

Beboerne i bofellesskapene har vært mellom 14 og 20 år¹⁶. Vi får opplyst at de fleste som har kommet til Bærum har vært mellom 16 og 17 år.

I bofellesskap bor brukere som har behov for trygghet og tett oppfølging og voksenkontakt, samt emosjonell støtte og veiledning¹⁷. Mange har behov for å tilegne seg nødvendig kunnskap av praktisk art for senere å kunne bo for seg selv. I bofellesskapet skal det være døgnbemannet turnus med hvilende nattevakter og med tilstrekkelig bemanning til å yte oppfølgingstjenester til brukere i bokollektivet, og hybler

Det blir lagt vekt på å skape en solid og trygg voksenrelasjon og grunnlag for personlig utvikling og vekst. De ansatte vektlegger innarbeiding av daglige rutiner, for eksempel å stå opp i tide for å rekke skolen, spise frokost og lage matpakke. Etter at skoledagen er over er det middag, leksetid og eventuelle fritidsaktiviteter som står på programmet.

Antall årsverk. I 2020 var det totale antall årsverk i BTEM på 22,44, en reduksjon fra 35,19 i 2019. Bemanningen i 2020 var på knappe ti årsverk i hvert bofellesskap. I 2021 har bemanningen i avdelingene vært 3 på dag, 3 på kveld og 1 på natt. Bemanningen vurderes opp mot belastning og utfordringer i boligen/ungdommenes behov.

---

¹⁴ Bofellesskapene kan bosette brukere fra 13 til 18 år, og brukerne mottar tjenester knyttet til daglig omsorg, kartlegging, skole, kvalifisering og overgang til voksen tilværelse (Funksjonsbeskrivelse gjennomgått og vedtatt i MBM 13.02.2020)

¹⁵ Bemanningsplan BTEM 2020.

¹⁶ For litt over et år siden ble det åpnet opp for at også 14-åringene kunne bo i bofellesskap. Før var grensen 15 år, og de under 15 år ble plassert i fosterhjem.

¹⁷ Funksjonsbeskrivelse gjennomgått og vedtatt i MBM 13.2.2020.

Antall stillinger. I 2022 blir det en ny reduksjon i antall stillinger, det vil da være 12-13 årsverk på de to bofellesskapene¹⁸. Vi får opplyst at det på det meste var 90 årsverk i BTEM¹⁹.

Kompetanse. BTEM består av en rekke miljøterapeuter og enkelte miljøarbeidere. Sistnevnte jobber natt og et par av dem er tidligere enslige mindreårige flyktninger. Miljøterapeutene har primært pedagog- eller sosialfaglig bakgrunn.²⁰ For å kunne levere tjenester med kvalitet og for å kunne håndtere kjerneoppgavene i tjenesten bestreber BTEM blant annet at minimum 50 prosent av de ansatte i botiltakene har sosialfaglig kompetanse (sosionomer, barnevernspedagoger og vernepleiere).²¹ I 2018 utgjorde disse 34 prosent, og andelen ser ut til å bli redusert ytterligere i 2022.

BTEM er for tiden i en pågående omstillingsprosess, grunnet redusert ankomst av enslige mindreårige. Prosessen er ikke avsluttet og overtallige er heller ikke utpekt. Vi får opplyst at HESO vil legge vekt på forsvarlighet og kompetanse. Kommunalsjef for helse og sosial peker på at BTEM i dag har 2 pedagoger (fagledere), 5 sosialfaglige (2/3 på hver bolig) samt en sosialfaglig avdelingsleder. Resten av ansatte har 3-årig høyere relevant utdanning (antropologi, sosiolog, lærer og lignende), noen med videreutdanning innen psykisk helse. Kommunalsjefen viser til at det er betydelig med realkompetanse i boligene.

4.3 HYBELFELLESSKAP

Hybelfellesskap ble etablert i Bærum kommune i 2016 og utvidet i 2017. Våren 2018 var det plass til 19 ungdommer i hybelfellesskapene²². Høsten 2021 er det plass til fem beboere, men det er kun tre som bor der. Botiltaket skulle vært avvirket i 2021, etter beslutning i HESO, men dette har ikke latt seg gjøre²³.

---

¹⁸ Den opprinnelige planen var å ned Lomma, men dette har kommunen gått bort fra. De to fellesskapene reduseres imidlertid til én avdeling (Kilde: Høringssvar fra kommunalsjef for helse og sosial).

¹⁹ Opplyst i intervju med ledelsen i BTEM.

²⁰ Treårig høyskole- eller universitetsutdanning: Vernepleier, kriminologi, sosiolog, matematikk, økonomi, velferdsvitere og doktorgrad i internasjonale relasjoner. Kilde: Intervju med ledelse i BTEM.

²¹ Funksjonsbeskrivelse gjennomgått og vedtatt i MBM 13.2.2020.

²² Enslige mindreårige flyktninger i Bærum kommune- gjennomgang av tjenester, behandlet i kommunestyret 24.10.2018 (104/18).

²³ Barnevernledelsen forteller at grunnen til dette var at hybelfellesskapene ble en nødløsning for enkelte ungdommer som hadde bodd i familiehjem, som ble nedlagt på kort varsel. Ungdommene er ennå ikke helt klare for å flytte for seg selv.

Målgruppen for hybelfellesskapene er ungdom som nærmer seg voksen alder og som vurderes som tilstrekkelig selvstendige og selvhjulpne til denne boformen. De har derfor lavere bemanning enn bofellesskapene. I hybelfellesskapene har ungdommene egen husholdning, lager egen mat og støttes i det å være selvhjulpne. De som mottar introduksjonsstønning, betaler egen husleie og er i stor grad ansvarlig for egen økonomi. Av de ulike boligtiltakene, er det hybelfellesskapene som har størst oppmerksomhet rettet mot mestring og selvstendighet. Dette skjer med veiledning og hjelp i begynnelsen, men med klare forventninger og mål om at de så snart som mulig utfører vasking, rydding, matlaging og generell planlegging mer på egenhånd²⁴.

Barneverntjenesten vurderer det slik at dette ikke fungerer tilstrekkelig i praksis. Kommunalsjef helse og sosial peker på at både botiltaket og barnevernet har uttrykt en «*felles erkjennelse om at hybelfellesskapene ikke oppleves som optimale tilbud*²⁵.»

4.4 FAMILIEHJEM

Første bosetting i et familiehjem var januar 2017. Dette botiltaket er avviklet i dag, og fikk en relativt kortvarig levetid.

Per mai 2018 var det fire familiehjem med 1-3 beboere.

Målgruppen for familiehjemmene var yngre ungdommer, og eventuelt søsken. I familiehjemmene bodde ungdommene sammen med en familieverter, i en bolig som kommunen leide. Familieverten var tilknyttet kommunen gjennom en oppdragsavtale og fikk veiledning og støtte av fagpersoner tilknyttet BTEM. Familieverten hadde ofte selv flyktningbakgrunn.

Familiehjem var noe som ble etterspurt av Bufetat. Også Asker kommune hadde familiehjem.

Familiehjemmodellen er hentet fra SOS barnebyer, og den ble evaluert av NTNU to ganger, i 2018 og i 2020. Prosjektet var et samarbeid mellom SOS-barnebyer, Husbanken og Asker kommune.²⁶ I evalueringen ble det primært innhentet erfaringer fra Asker kommune, med supplerende intervjuer med ansvarlige for familiehjem i Skien og Nesodden.

---

²⁴ Enslige mindreårige flyktninger i Bærum kommune- gjennomgang av tjenester, behandlet i kommunestyret 24.10.2018 (104/18).

²⁵ Høringssvar – faktadel, fra kommunalsjef helse og sosial, datert 14.02.2022

²⁶ Som en følge av de store ankomstene av flyktninger, herunder enslige mindreårige flyktninger, i 2015 og 2016, startet SOS-barnebyer prosjektet Våre nye barn høsten 2015. Målet med prosjektet var å utvikle nye modeller for bosetting og integrering av enslige mindreårige flyktninger. Etablering av familiehjem som en ny bo- og omsorgsløsning for enslige mindreårige var en viktig del av prosjektet. Asker kommune var pilotkommune i prosjektet og etablerte i løpet av 2016 og 2017 åtte familiehjem. Asker ble valgt som samarbeidspartner fordi

Konklusjonen i begge rapporten var at familiehjemsmodellen framstod som et viktig supplement til de andre botiltakene:

- Modellen ser ut til å skape et stabilt og godt omsorgstilbud for enslige mindreårige flyktninger, og for søsken er modellen spesielt velegnet da den legger til rette for løsninger der de får bo sammen.
- Familiehjemmene fungerer godt til tross enkelte utfordringer og oppstartsproblemer som evalueringen også avdekket.

Familiehjemmene i Bærum er imidlertid ikke fosterhjem. Dette innebærer at familiehjemmene ikke har samme lovmessige krav til oppfølging og tilsyn som fosterhjemmene. Ifølge kommunen stiller derfor boformen store krav til rekruttering, utvelgelse, godkjenning, opplæring og oppfølging av personer som rekrutteres til ansvaret som familievert. En entydig og kvalitetssikret dokumentasjon av disse prosessene manglet imidlertid våren 2018, og man tok til orde for bedre rutiner for å kvalitetssikre tilbudet.

I intervjuene pekes det på at intensjonen med familiehjemmene var god: Stabilitet sammen med voksne. Men organiseringen fungerte ikke og de ble en litt «lukket verden». Familiehjemmene var et BTEM-tiltak. De var opprettet av BTEM og botiltaket rekrutterte, godkjente og fulgte opp familiehjemmene, i den tiden tjenesten lå i kommunalsjefsområdet barn og unge.

I intervjuene får vi opplyst at familiehjemmene fungerte dårlig mht. integrering, og at det var vanskelig for barnevernet å slippe til og følge opp på en god måte. Familievertene hadde dessuten verken avlastning eller ferie²⁷.

4.5 FOSTERHJEM

To enslige mindreårige bor i fosterhjem i Bærum høsten 2021. Et fosterhjem er et privat hjem som på oppdrag fra barnevernet utøver den daglige omsorgen for barn som ikke kan bo hos foreldrene sine. Fosterhjem blir i mange kommuner brukt som ett av flere tiltak for enslige mindreårige, særlig for de yngste. I Garvik mfl. (2016) sin undersøkelse beskrev flere barnevernsansatte plassering av enslige mindreårige i fosterhjem som det mest vellykkede tiltaket i arbeidet med bosetting²⁸. De opplevde at enslige mindreårige i fosterhjem fikk nærhet og oppfølging gjennom ungdomstid og skolegang, i tillegg til et fast holdepunkt i livet sitt som gjerne besto etter at barnevernets ansvar var utført. Men til tross for at kommunene ønsker å bosette de yngste barna i fosterhjem, så viser statistikken at det er få enslige mindreårige som

---

kommunen er blant de med lengst erfaring med å bosette enslige mindreårige flyktninger (*Trygghet, stabilitet og tilhørighet – Familiehjem som boløsning for enslige mindreårige*, NTNU: 2020.)

²⁷ Opplyst i intervjuer.

²⁸ Kilde: *Trygghet, stabilitet og tilhørighet – Familiehjem som boløsning for enslige mindreårige*, NTNU: 2020.

tilbys denne boformen (KS, 2016). Vi ser at det samme er tilfelle i Bærum. En forklaring på dette er at kommunene opplever det som utfordrende å rekruttere fosterhjem til denne gruppa²⁹. Vi får opplyst i intervjuene med barneverntjenesten at dette også er en utfordring i Bærum (både for etnisk norske ungdommer og enslige mindreårige). Alder er også en avgjørende faktor. Alder er også en avgjørende faktor. Dess eldre ungdommene er, dess vanskeligere er det å finne et aktuelt fosterhjem. Barneverntjenesten vurderer imidlertid begge plasseringsalternativer hver gang, og for de yngste ungdommene er fosterhjem i all hovedsak det primært foretrukne alternativ.

5 ORGANISERING OG ANSVARSDDELING

5.1 FØRING: DET ER OPP TIL KOMMUNENE

Bosetting av enslige mindreårige flyktninger er hjemlet i barnevernloven § 3-4. Bestemmelsen retter seg mot kommunen, og ikke barnevernet konkret. Den gir kommunen en plikt til å vurdere den enkeltes behov, og på denne bakgrunn tilby et egnet botiltak. For eldre enslige mindreårige vil bosetting i bofellesskap, hybel eller hos slektninger kunne være aktuelt³⁰. For de yngste barna vil plassering i fosterhjem eller hos slektninger være aktuelle alternativer.

Kommunen kan velge den organiseringen man synes er mest hensiktsmessig, og bestemmer selv hvilken enhet som skal ha ansvaret for enslige mindreårige, og velger hvordan de vil organisere arbeidet og løse oppgavene. Det betyr at det i dag er store variasjoner i kommunenes håndtering av dette arbeidet³¹.

En del kommuner har lagt det administrative ansvaret og arbeidet til barneverntjenesten³². Barnevernet har kompetanse på barn generelt, om krevende barne- og familiesaker og mht. å hjelpe barn og familier som er i en vanskelig livssituasjon. Barneverntjenesten følger de kriterier, prosedyrer, tiltak og metoder som gjelder for andre barnevernssaker. Andre kommuner har lagt ansvaret under flyktningkontoret, og gjerne i en egen enhet for enslige mindreårige. Andre igjen legger arbeidet under NAV.

---

²⁹ Samme kilde.

³⁰ Internt notat fra kommuneadvokaten til barneverntjenesten og BTEM, datert 13.01.2022.

³¹ Asylsøkere og flyktninger - en håndbok for kommunene, side 61.

³² Kommunenes forpliktelser ved bosetting av enslige mindreårige er tatt inn barnevernloven § 3-4, [Barnevernloven § 4-3 botiltak for enslige mindreårige flyktninger og asylsøkere](#)

Mange kommuner har god erfaring med tverretattlig samarbeid til det beste for barna, der både flyktningefaglig, barnevernfaglig og annen kompetanse inngår.

Uansett hvor kommunen har plassert ansvaret, har barnet rett til å motta tjenester og tiltak etter lov om barneverntjenester, dersom det er behov for det. Mange kommuner ser behov for å fatte barnevernsvedtak i forbindelse med bosettingen, men ikke alle.

Uansett hvor i kommunen ansvaret er plassert, må flere etater samarbeide. Etatene som har ansvar for bolig, skole, helse, kultur og frivillig sektor må bidra til å lage gode oppvekst- og integreringsvilkår for barna.

5.2 I BÆRUM ER ANSVARET DELT MELLOM TO ENHETER

5.2.1 BARNEVERNETS ANSVAR

Bærum kommune har valgt en modell der barneverntjenesten har det forvaltningsmessige ansvaret, mens Botiltak for enslige mindreårige (BTEM) har ansvar for det miljøterapeutiske og det daglige oppfølgingsarbeidet. Botiltak er et frivillig botilbud etter bvl § 3-4. Barnevernet hjemler tilbudet etter bvl § 4-4 andre ledd og utarbeider i samarbeid med hver ungdom en lovpålagt tiltaksplan. Tiltaksplanen skal følges opp i det miljøterapeutiske arbeidet av primærkontaktene i alle de ulike botilbudene i BTEM.

Det er barneverntjenesten som har ansvaret for vurderinger forut for bosetting, selve ankomstprosessen og oppfølgingen etter bosettingen og ettervern (inntil barnet er 25 år).

De fleste enslige mindreårige ungdommene i Bærum er nå over 18 år og bor på hybel, og mottar den daglige oppfølgingen fra barneverntjenesten. Barnevernet er også ansvarlige for oppfølgingen av fosterhjemmene (slik som ellers), slik at de settes i stand til å utøve den daglige omsorgen.

5.2.2 BOTILTAKETS ANSVAR

BTEM gir den daglige omsorgen, og ungdommene har en primær- og sekundærkontakt i boligen. Primærkontakten har det overordnede ansvaret for den enkelte ungdommen og sikrer at vedkommende får den oppfølging og tilrettelegging han eller hun har behov for. Det er primærkontaktene i BTEM som har ansvaret for oppfølgingen av tiltaksplanen og det miljøterapeutiske arbeidet.

Arbeidet som utføres i botiltakene tar utgangspunkt i målrettet miljøterapeutisk arbeid og har følgende kjerneoppgaver³³:

- God og riktig omsorg
- Trygg base i foreldrenes fravær
- Kartlegging og stabilisering etter bosetting
- Språk og kulturutveksling
- Bistå brukerne i skole og kvalifisering
- Bistå brukerne i utviklingsløpet
- Veilede og støtte i integreringsprosessen
- Tilrettelegge for en meningsfull fritid
- Selvstendigjøring
- Følge opp brukernes individuelle helsebehov
- Medvirkning
- Godt samarbeid med eksterne og interne aktører
- Veilede i boligkompetanse
- Dokumentere det miljøterapeutiske arbeidet
- Daglig vedlikehold og drift av boligene

Det praktiske miljøterapeutiske arbeidet handler om å utvikle og trene på såkalte ADL-ferdigheter, dvs. hverdagslige og praktiske aktiviteter. Eksempler på dette er personlig hygiene, økonomi, språk sosial deltakelse, matlaging, rydding, vasking, leksehjelp, hjelp til å skrive søknader, følge dem til lege/tannlege osv. Målet er at ungdommene skal klare seg selv når de flytter ut av tiltaket³⁴.

De ansatte i bofellesskapet forteller at ungdommene skal være med å drive fellesskapet. Målet er at de skal delta i arbeidet (matlaging, vasking). Men fra bofellesskapene pekes det på at dette går litt i bølger: «*I perioder er de veldig delaktige, andre ganger gidder de ikke*». Vi får opplyst at noen av ungdommene blir presset mer enn andre til å delta, og at de må gjøre individuelle vurderinger av dette.

Ledere og ansatte i de to bofellesskapene forteller at det er mye individuell oppfølging av den enkelte ungdom. Type oppfølging og intensiteten i oppfølgingen er tilpasset hver enkelt ungdom, ettersom ungdommene har ulik bagasje og ulike behov. De ansatte skal være tilgjengelige for

---

³³ Opplysninger fra BTEM.

³⁴ Opplysninger fra BTEM.

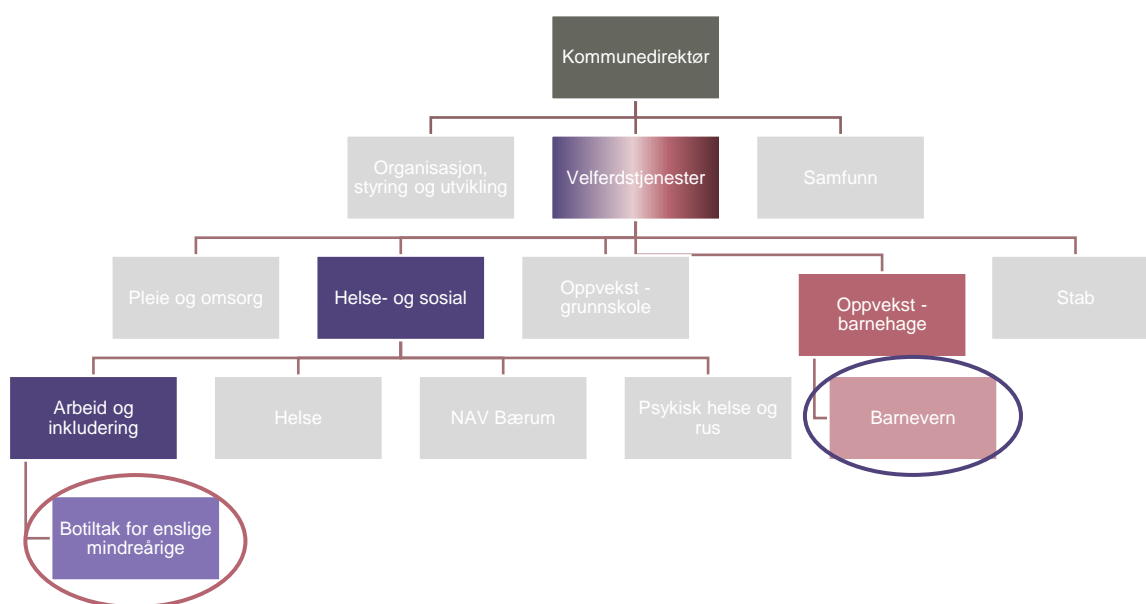
samtaler, noe enkelte har stort behov for. De forteller at oppfølgingen som gis grenser opp mot psykologhjelp.

Det er et mål at ungdommene skal ha et dagtilbud. For de fleste innebærer dette skolegang. Det legges også til rette for at de skal ha mulighet for å delta i organiserte fritidsaktiviteter, som er en viktig inngangsport til å forstå norsk språk og norsk kultur. Det er også slik at ungdommene kan ha med seg opplevelser det kan være behov for å bearbeide, og det er personalets oppgave å observere ungdommenes psykiske helsetilstand for å avgjøre om det de skal foreslås/motiveres til en henvisning til spesialisthelsetjenesten. Vi får opplyst at Bærum kommune har en bred tiltaksvirke knyttet til oppfølging av ulike helseutfordringer, som psykisk helse, rus, traumebehandling, migrasjonshelse, recoverytiltak mm.³⁵

5.2.3 ORGANISERINGEN ILLUSTRERT

Barneverntjenesten er organisert under kommunalsjef for Oppvekst – barnehage, mens BTEM er organisert under seksjonsleder for Arbeid og inkludering, som rapporterer til kommunalsjef for Helse og sosial. Dette er illustrert i figuren under.

Figur 4 Organisasjonskart Bærum kommune

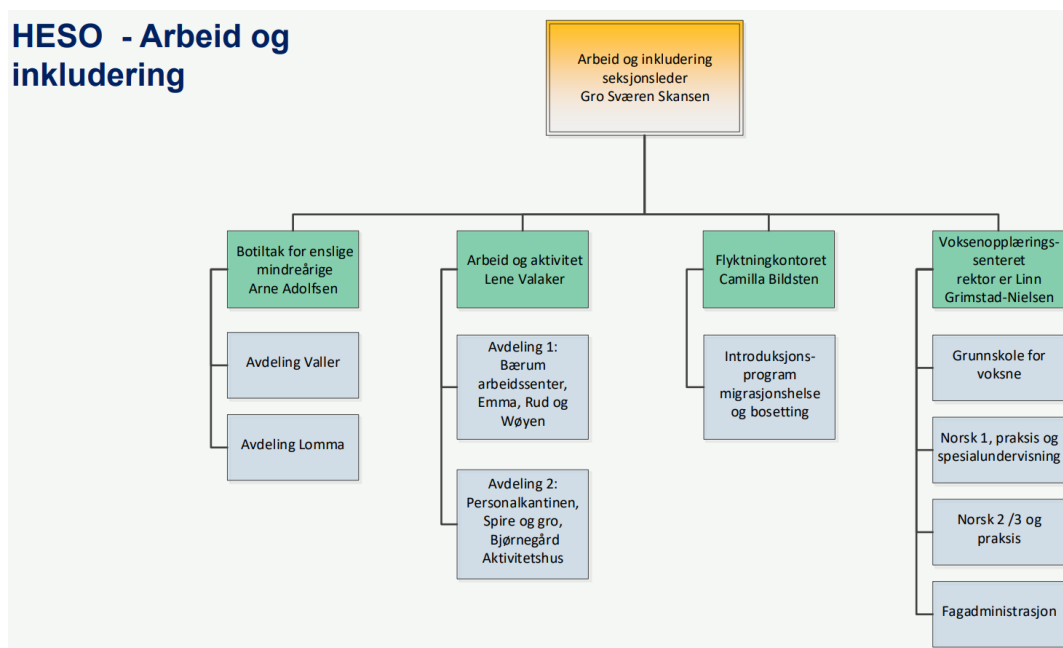
Kilde: Bærum kommune

³⁵ Informasjonsskriv *Forberedelser til forvaltningsrevisjon høsten 2021*.

Oppfølgingen av enslige mindreårige flyktninger er med andre ord fordelt mellom ulike tjenester og kommunalområder, selv om barneverntjenesten har det overordnede ansvaret for at barnevernvedtaket oppfylles og blir utøvd forsvarlig.

Høsten 2021 ble det fattet en beslutning i HESO om å overføre BTEM til flyktningkontoret, med effektivering fra 01.03.22³⁶. Den opprinnelige planen var at kommunen skulle legge ned ett bofellesskap og ett hybelhus før BTEM ble overført til flyktningkontoret. Men etter at ny informasjon forelå, valgte kommunalsjef for helse og sosial å videreføre begge boligene, for å ivareta differensiering av behov hos ungdommene³⁷. Nåværende organisering av Arbeid og inkludering illustreres i figuren under.

Figur 5 Organisasjonskart Arbeid og inkludering (18.11.2021)

Kilde: Bærum kommune

5.2.4 ORGANISERING AV ARBEIDET I ANDRE KOMMUNER

Også i **Stavanger** har man en modell der barneverntjenesten har det forvaltningsmessige ansvaret for bosetting og oppfølging av flyktningene. Men her har man valgt en annen organisering enn Bærum. Her er både barnevern og EMbo organisert under samme direktørområde (Oppvekst og utdanning) og samme kommunalsjefområde (Barn, unge og familie). Innenfor dette kommunalsjefområdet er barneverntjenesten og botiltaket (EMbo) egne virksomheter, sammen

³⁶ I kommunalsjefens medbestemmelsesmøte. Opplyst i epost fra seksjonsleder Arbeid og inkludering, 19.10.21

³⁷ Kilde: Høringssvar fra kommunalsjef for helse og sosial.

med Ungdom og fritid og Helsestasjon og skolehelsetjenesten (19.11.21, organisasjonskart på webside).

Flyktningtjenesten i Stavanger er organisert under direktørområdet Helse og velferd, og under kommunalsjefområde Velferd og sosial. Her er flyktningtjenesten egen virksomhet sammen med helse- og sosialkontorene, arbeidstreningssenteret osv.

I Stavanger er det nylig besluttet at botiltaket skal organiseres under barneverntjenesten.

Viktige argumenter for dette er³⁸:

- Barneverntjenesten har det forvaltningsmessige ansvaret for enslige mindreårige, og er en stor og robust organisasjon, som har et godt innblikk i hele prosessen knyttet til arbeidet. De har kunnskap og erfaring med rapporteringsrutiner og er godt kjent med mål og innhold i arbeidet.
- Enslige mindreårige er først og fremst ungdommer som naturlig er en del av oppvekstmiljøet i Stavanger kommune. Tilhørighet i oppvekst og utdanning vurderes bra for ungdommene i EMbo, da de aller mest er ungdommer og tilhører ungdomskulturen. Denne forankringen er også i samsvar med ungdommenes egne ønsker og behov. Ved en organisering i oppvekst kommer en tett på alle tilbud og tjenester de har bruk for.
- Botiltaket var opptatt av å være ønsket inn i en ny organisasjon. Barnevernet er i arbeidsgruppen og styringsgruppen tydelige på at de ønsker at EMbo skal være en del av barnevernet
- Nye oppgaver i oppvekstreformen.

I motsetning til Bærum, ønsket personalet i botiltaket en samorganisering med flyktningtjenesten og var skeptiske til en samorganisering med barnevernet. Men til tross for dette har Stavanger kommune valgt å organisere botiltaket under barneverntjenesten.

I **Sandnes** har man valgt en annen organisering av arbeidet. Her er det flyktningeneheten som har det forvaltningsmessige ansvaret for bosetting og oppfølging av enslige mindreårige. Sandnes har imidlertid ikke egne bofellesskap slik som Stavanger og Bærum.

Tidligere var de enslige mindreårige flyktningene barneverntjenestens ansvar. Det var to viktige årsaker til at Sandnes valgte å legge ansvaret til flyktningeneheten. For det første var mange av ungdommene 17 år, dvs. snart myndige. For det andre opplevde ungdommene det som urettferdig at de kom under ulike ordninger ut ifra når de kom til kommunen. De som var under 18 år, fikk ettervern fra barnevernet etter at de ble myndige. De som var 18 år da de kom til kommunen, fikk ikke ettervern.

---

³⁸ Basert på Organisatorisk og bærekraftig plassering av EMbo 2021, innstilling fra arbeidsgruppen og styringsgruppen, hhv. 24.08 og 31.08.2021

I Sandnes er barneverntjenesten kun inne dersom ungdommene har rett til barneverntjenester, på lik linje med andre ungdommer. På det meste har det vært rundt ti ungdommer som har fått oppfølging fra barnevernet, mens høsten 2021 var det nesten ingen.

Fra barneverntjenesten i Sandnes gis det uttrykk for at de er fornøyde med denne organiseringen. De opplever at oppfølgingen av ungdommene er blitt likere og mer rettferdig. I tillegg pekes det på at flyktningeheten har god barnevernkompetanse³⁹ (flere har tidligere jobbet i barnevernet), miljøterapeutisk kompetanse og flyktningekompetanse. Dette er faktorer som bidrar til å gjøre ungdommene mer selvstendige, hevdes det. Det blir også pekt på at det stilles strengere lovmessige krav knyttet til rapportering og journalføring innenfor barnevernfeltet, noe som ville gjort tiltakene dyrere å drifte innenfor barnevernet.

Både fra barnevernet i Bærum og i Sandnes pekes det på at de fleste storbyene har valgt den løsningen som Stavanger nå går inn for, og at det er Sandnes som skiller seg ut. Ledelsen i barneverntjenesten i Bærum peker på Kristiansand, Lillestrøm og Stavanger, Bergen og Oslo, har valgt å organisere botilbudene under barnevernet. Dette mener barneverntjenesten henger sammen med en økning i barnevernfaglige behov hos de enslige mindreårige flyktningene som nå bosettes i kommunene.

Også Arbeid og inkludering forteller at de har drøftet organiseringen av botiltaket med mange andre kommuner: «Vi ser det er store variasjoner mellom kommunene, og noen velger å organisere feltet slik som oss». Vi får opplyst fra kommunalsjef for helse og sosial at Asker kommune har organisert botiltak for enslige mindreårige flyktninger under virksomhetsområder «inkludering». Hun peker også på at flere bydeler i Oslo har organisert arbeidet under NAV: «Her skal ungdommene etter hva tjenesten erfarer fått vedtak etter Lov om sosiale tjenester. NAV har ansvaret for å bosette flyktninger og å tilby introduksjonsprogram⁴⁰.»

5.3 TIDLIGERE ORGANISERING OG ANSVARSDELING

BTEM ble etablert som et eget tjenestested i 2016, i forbindelse med den internasjonale flyktningekrisen og den økte bosettingen i Bærum⁴¹. Høsten 2017 ble BTEM flyttet til Helse og sosial, sammen med Voksenopplæringscenteret. Hensikten med dette var å samle de mest flyktningnære tjenestene og legge til rette for «økt samhandling og kraft i bosettings- og

---

³⁹ Flere har tidligere jobbet i barnevernet. Opplyst i intervju og verifiseringssamtale, 19.10 og 19.11.

⁴⁰ Høringssvar – faktadel, fra kommunalsjef helse og sosial, datert 14.02.2022

⁴¹ Enheten ble organisert under kommunalsjefområde, Barn og unge, som i dag er avviklet (Opplyst i epost fra seksjonsleder 19.10.21)

*integreringsarbeidet*⁴².» Fra første januar 2019 ble seksjon Arbeid og inkludering opprettet med egen seksjonsleder⁴³.

Før 2016 var arbeidet med enslige mindreårige flyktninger organisert under barneverntjenesten.

Bakgrunnen for endringen var en rapport fra PWC (februar 2016).⁴⁴ På dette tidspunktet var det tre botiltak i Bærum, og de tre lederne var en del av barnevernledelsen. Ifølge rapporten opplevde de ansatte i barneverntjenesten at EM-feltet var tungt representert i barnevernledelsen. Både ansatte og ledere stilte spørsmål ved om det var hensiktsmessig at utførelsen av tjenester til enslige mindreårige ble organisert under barneverntjenesten.

PWC anbefalte kommunen å vurdere å skille ut botiltakene eller oppfølgingsdelen fra barneverntjenesten, slik at kun forvaltningen ble igjen i barnevernet. I rapporten ble det vist til at Stavanger hadde en slik bestiller-utfører-modell.

5.4 SYNSPUNKTER PÅ NÅVÆRENDE OG FREMTIDIG ORGANISERING

5.4.1 EVALUERING FRA 2018

Våren 2018 gjennomførte Bærum kommune en intern gjennomgang av tilbudet til enslige mindreårige flyktninger. Utgangspunktet for kartleggingen var spørsmålet:

- *«Får enslige mindreårige flyktninger i Bærum kommune forsvarlige, helhetlige og koordinerte kommunale tjenester?»*

En sentral del av datagrunnlaget her var intervjuer med brukere, ansatte og samarbeidspartnere⁴⁵. Kartleggingen viste at ungdommene i hovedsak var fornøyde med sin nye hverdag og at det *«forelå mye godt arbeid og etablerte rutiner på tjenestestedet.»* Men kartleggingen avdekket

---

⁴² Enslige mindreårige flyktninger i Bærum kommune- gjennomgang av tjenester, behandlet i kommunestyret 24.10.2018 (104/18).

⁴³ Opplyst i epost fra seksjonsleder 19.10.21.

⁴⁴ Rapport fra PWC, Gjennomgang av barneverntjenesten i Bærum kommune, 1 februar 2016.

⁴⁵ Kommunen gjennomførte 30 intervjuer blant 52 enslige mindreårige flyktningene som var bosatt i Bærum kommune per mai 2018. I tillegg ble det gjennomført fem intervjuer med enslige mindreårige flyktninger som tidligere hadde vært bosatt i kommunens botilbud, men som da hadde flyttet ut. Videre ble det foretatt tjuv intervjuer med ansatte og de fire avdelingslederne i BTEM. Det ble også intervjuet tre barnevernkonsulenter som hadde oppgaver rettet mot de enslige mindreårige flyktningene, samt med avdelingsleder i barneverntjenesten. Det ble dessuten gjennomført en workshop med mange relaterte tjenester og fagmiljøer som hadde en rolle i samhandlingen med og rundt de enslige mindreårige flyktningene, samt en oppfølgende undersøkelse gjennomført med deltagerne i workshopen.

også utfordringer. For eksempel fremkom det at roller, ansvar- og oppgavefordelingen mellom BTEM og barnevernstjenesten ikke var tilstrekkelig avklart og definert mellom partene. Ifølge kartleggingen medvirket dette til at samhandlingen rundt den enkelte ungdom ikke ble ansett som gunstig.

Av saken fremgikk det at det ville bli utarbeidet en tydelig beskrivelse av roller, ansvar- og oppgavefordeling. Dette er fulgt opp ved at det er utarbeidet en funksjonsbeskrivelse for BTEM og arbeids- og funksjonsbeskrivelser for tjenesteleder, avdelingsledere, fagledere, miljøterapeuter, miljøarbeidere og hvilende nattevakt.

5.4.2 BARNEVERNTJENESTENS VURDERING

Barneverntjenesten og Arbeid og inkludering er enige om at BTEM bør kobles på *«et større tjenestested med tilhørende kompetansemiljø for å kunne overholde forsvarlig oppfølging, kvalitet og internkontroll iht. barnevernlovens bestemmelser og forvaltningskrav⁴⁶»*. Men her stopper enighetene.

Barneverntjenestens vurdering av ansvarsdeling og organisering kort oppsummert:

Barneverntjenesten i Bærum mener at det er best om BTEM er organisert under dem, og har gitt uttrykk for bekymringer for kvaliteten i BTEM over lang tid. Barneverntjenesten uttrykker en sterk faglig og forvaltningsmessig bekymring for at BTEM skal organiseres inn under flyktningkontoret, fordi de mener at et slikt organisatorisk grep ikke vil endre forholdene bekymringene vedrører⁴⁷.

Vi ønsker samtidig å legge til at barneverntjenestens bekymringer ikke er redusert som følge av at BTEM skal organiseres inn under flyktningkontoret⁴⁸. I punktene under gir vi en kort oppsummering av barneverntjenestens hovedinnvendinger/bekymringer:

- Barnevernfaglig kompetanse. BTEM har blitt kraftig redusert de siste årene og utgjør et stadig mindre fagmiljø, kombinert med at en stor del av ungdommene har behov for spesialisert barnevernfaglig oppfølging.
- Manglende organisatoriske forutsetninger for å kunne gi tjenester med forsvarlig kvalitet i oppfølgingen av ungdom som bor i BTEM.
- Manglende kvalitetskrav for drift av botilbud for ungdom med barneverntiltak

---

⁴⁶ «Barneverntjenestens vurdering vedrørende grenseoppganger ifm. økonomi BTEM, «Omstilling 2024», datert 06.05.2020, side 2.

⁴⁷ Barneverntjenestens vurdering av kvalitet og forsvarlighet i barneverntiltaket BTEM per 2021, datert 06.08.2021. Og tilbakemeldinger den 24.01.22.

⁴⁸ Barneverntjenestens vurdering av kvalitet og forsvarlighet i barneverntiltaket BTEM per 2021, datert 06.08.2021.

- Manglende kompetanse og innsikt i øvrig lovverk på barnevernområdet, knyttet til eksempelvis forvaltningskrav, dokumentasjon, taushetsplikt og samtykkebestemmelser
- Høy risiko for at kravene til internkontroll og virksomhetsstyring på barnevernområdet ikke blir fulgt.

Barneverntjenesten gir en del eksempler på dette:

- Manglende kompetanse til å avdekke og håndtere problemutvikling hos ungdommene
- Utfordringer mht. å sikre god nok dokumentasjon i sakene
- Barnevernet styrer oppfølgingen gjennom barnevernvedtak- og tiltak, mens har ingen påvirkning på prioriteringer i enheten mht. ressursbruk, bemanning og kompetanse
- Manglende ivaretagelse av drifts- og forvaltningsmessige oppgaver som ble overført fra barneverntjenesten til helse og sosial fra og med 2021. *Første halvår 2021 har vist at flere av de aktuelle oppgavene helse og sosial selv ønsket å utføre ikke har fungert, ikke har blitt utført, eller hvor barneverntjenesten gjennomgående har måttet bistå BTEM/helse og sosial, også på svært kort varsel for å unngå avvik.*
- Ikke god nok innsikt i føringer på barnevernområdet. Eksempler: Taushetsplikt og samtykke og juridiske føringer.

Angående det siste punktet, kan det legges til at kommuneadvokaten vurderer at det ikke er problematisk mht. taushetsplikten at BTEM plasseres under flyktningkontoret⁴⁹.

Barnevernledelsen forteller videre at de har bedt om innsyn i BTEM sitt internkontrollsystem, men «*har aldri fått noe tilbake*⁵⁰.»

Barnevernledelsen gir enkelte eksempler på hvordan kompetanseutslagene har gjort eller kan gjøre seg gjeldende. Et eksempel er familiehjemmene, som barnevernet frarådet opprettelsen av, og i tillegg mener ikke hadde tilstrekkelig kvalitet eller kvalitetssikring. Det pekes også på at avviklingen avdekket store mangler i ordningen. Barneverntjenesten mener det ville være naturlig at de hadde styrt denne prosessen, ettersom de har en veldig stor tiltaksportefølje og god kompetanse på målgruppedifferensiering og dimensjonering av ulike barneverntiltak til enhver tid: «*Det er dette vi gjør.*»

Ifølge barneverntjenesten er det fra deres side gjennomført flere tiltak for å kompensere for den organisatoriske avstanden mellom barneverntjenesten og BTEM. «*Disse synes likevel ikke å være tilstrekkelige i nåværende situasjon.*⁵¹» Eksempler her er samarbeidsmøter på ledernivå og i

---

⁴⁹ Internt notat fra kommuneadvokaten til barneverntjenesten og BTEM, datert 13.01.2022.

⁵⁰ Jf. intervju 13.01.22

⁵¹ Samme kilde.

enkeltsaker, diverse rådgiving og opplæring fra barnevernets side, samt bistand fra barnevernet utover det som normalt følger av den nåværende ansvarsfordelingen.

Samtidig understreker barnevernet at samarbeidet mellom tjenestene på området vurderes som «*godt og tett på alle nivåer. (..) Barnevernets bekymringer knytter seg ikke til samarbeidet eller samhandling verken i enkeltsaker eller på systemnivå.*»

Barnevernet mener at BTEM trenger en tettere tilknytning til barneverntjenestens fagforvaltnings- og kvalitetssikringsmiljø for å sikre tilstrekkelig kvalitet i tjenesten. «*Dette er ikke gjennomførbart med dagens organisatoriske innretning i kommunen.*».

5.4.3 BOTILTAKETS VURDERING

Ledelsen i BTEM og de fleste ansatte vi intervjuet gav uttrykk for at de ønsket å være organisert under barneverntjenesten. De mener dette vil skape en mest mulig smidig organisering og en best mulig kvalitet i tjenesten for ungdommene.

I ROS-analysen for BTEM fra august 2021 pekes det på følgende uønskede hendelser:⁵²

1. Uønsket hendelse: Ansatte får ikke mer barnevernfaglig påfyll enn i dag. Hvorfor? Få sparringspartnere innenfor eget fagfelt. Flyktningkontoret har ikke barnevernfaglig hovedfokus.
2. Uønsket hendelse: Avstanden til barnevernet blir større enn i dag. Hvorfor? To forskjellige kommunalsjefområder, formaliserte prosesser, terskler for å ta kontakt. Utfordrende for ansatte i alle ledd.
3. Uønsket hendelse: Lite og sårbart fagmiljø. Hvorfor? Kritisk barnevernfaglig kompetanse faller ut av tjenesten. Hvorfor: To forskjellige kommunalsjefområder etc.
  - Det er iverksatt tiltak for disse tre første bekymringene
4. Uønsket hendelse: Fremtidige bosettinger blir ikke plassert i botiltaket/ene. Flyktningkontoret har ikke erfaring med rammebetingelser for barnevernsfaglig arbeid (forvaltning, lovverk, metode og systemforståelse)
5. Uønsket hendelse: Ungdommer må flytte til andre tiltak enn BTEM. Hvorfor? Barnevernet er kritiske til den forsvarlige oppfølgingen, innsikt i øvrig lovverk.
  - Barnevernets bekymring må tas på alvor for de to siste.

I intervju med BTEM spør vi om hva som menes med de to siste punktene. De forklarer at disse mulige uønskede hendelsene dreier seg om at barnevernet av kompetansemessige årsaker må

---

⁵² ROS-analyse for BTEM, datert 27.08.2021.

flytte ungdommene til andre steder enn BTEM, fordi det er for få med sosialfaglig og barnevernsfaglig kompetanse der.

Både BTEM og barnevernets innvendinger dreier seg om organisering, kompetanse, oppfølging/internkontroll, ansvar og ressursstyring.

Organisatoriske utfordringer

BTEM mener det blir en mer byråkratisk saksgang når feltet er delt mellom to kommunalsjefområder, og det tar tidvis lang tid å få beslutning i saker. Intervjuene tyder på at de fleste ansatte i BTEM skulle ønske at de var organisert under barneverntjenesten: «*De (barnevernet) har en egen avdeling, noe som treffer godt mht. våre og ungdommenes kompetansebehov.*» Svarene er fra slutten av oktober 2021, dvs. før BTEM har blitt organisert under flyktningkontoret. De intervjuede gir uttrykk for at organisering, ansvarsdeling og samhandling mellom barneverntjenesten og botiltaket fungerte bedre når botiltaket var organisert under barnevernet. Organiseringen var mer smidig og ubyråkratisk da. De forklarer dette med at en del saker skal gå i linjen, og at «*veien kan bli lang og ting tar tid*». Det gis en del eksempler på dette:

- Det er unødvendig krevende å jobbe i to linjer. Dialogen blir mer formell, og det er større krav til dokumentasjon når vi er et tiltak utenfor barneverntjenesten. Da kommer avstanden fram. Vi kunne heller satt oss ned og snakke sammen
- Vi er ikke en del av barnevernets taushetsplikt. Vi kan ikke snakke like fritt med saksbehandlerne, vi må gjerne løfte saken opp på ledernivå. Og så må alt dokumenteres. Det kompliserer den daglige flyten. Det er lettere og bedre dersom vi kunne løst saken på et lavere nivå, med å snakke fritt med saksbehandler. Det sitter en saksbehandler fem meter borte i gang, men vi må melde enkelte saker til ledernivå innenfor begge kommunalsjefområder. Og kan det fort ta et par uker før de snakker sammen fordi de som skal godkjenne sakene ofte har fulle kalendre.
- Et annet konkret som gis er omstillingsprosessen, som skal innom to kommunalsjefer (i stedet for en), og de skal bli enige om hvordan omstillingen skal foregå og tempoet i den. De mener dette gjør prosessen unødvendig krevende.
- Barnevernets kontrollfunksjon blir sterkere betont når tiltaket ikke er under barnevernet. Det er tidvis krevende.
- **To politiske utvalg.** Et annet moment som nevnes er at de politiske sakene ifm. enslige mindreårige flyktningene kommer opp i hovedutvalg for bistand og omsorg, mens det er barnevernet (rapporterer til hovedutvalg for barn og unge) som har det formelle ansvaret.
- Det understrekes samtidig at den nåværende (og kommende) organiseringen ikke har noen praktisk betydning for den praktiske oppfølgingen av ungdommene. De merker ikke så stor forskjell på samhandlingen i oppfølgingen av enkeltsaker: «*Vi har tre saksbehandlere som vi samarbeider med, og det fungerer bra.*».

Fra BTEM understrekes det at det er veldig viktig å få på plass en god samarbeidsavtale mellom barneverntjenesten og flyktningkontoret (BTEM) når omorganiseringen iverksettes. Dette mener

de vil bøte på de innebygde utfordringene i den valgte organiseringen. Helt konkret innebærer dette at fordelingen av roller og ansvar er tydelig og forståelig for alle.

Samtidig stiller BTEM-ledelsen spørsmål ved hvorfor det ikke forelå en tydeligere uttalt forventning fra barneverntjenesten på et tidligere tidspunkt. De mener at det er veldig bra at barneverntjenesten uttrykker sitt faglige syn i omstillingsprosessen og at kommunen er heldige å ha et barnevern som er veldig ivaretagende overfor enslige mindreårige. Men de mener at barneverntjenesten eller kommunen burde gitt klarere uttrykk for hva som forventes av BTEM: *«Dette kan gjøres gjennom det løpende forvaltningsarbeidet eller grunnlagsdokument m.fl. Vi opplever at organiseringen ikke er forankret godt nok mellom områdene Oppvekst og Helse og sosial. Enslige mindreårige-feltet er diffust i seg selv (lite regulert), og det er opp til kommunen hvordan den vil organisere dette arbeidet. Derfor er det viktig at kommunen må tydeliggjøre både forankring og forventninger når eierskapet er delt, som i dette tilfellet.»*

Ledelsen i BTEM mener at en organisering under flyktningtjenesten kan gode faglige synergieffekter. Men dette forutsetter at det er tydelige oppgatte linjer mellom kommunalsjef-områdene: *«Det er viktig å få arbeidsro og det er viktig at områdene bestreber seg på å etablere tillit seg imellom»⁵³.*

Ifølge ledelsen i BTEM burde barnevernet vært sterkere involvert i den pågående omorganiserings- og omstillingsprosessen for videre drift av BTEM: De var involvert i en SWOT-analyse våren 2021, men dette dreide seg om interne forhold som arbeidsmiljø. De burde vært en del av den faglige diskusjonen, hevdet det.

Ansvar og styring over ressursbruk

Barnevernet har det forvaltningsmessige ansvaret, men ingen styring over ressursbruk, bemanning og prioriteringer. Både barneverntjenesten og ledelsen i BTEM peker på at det kan være uenighet mellom hva barnevernet og Arbeid og inkludering ønsker seg. Barnevernet er ansvarlig for at tjenesten skal være forsvarlig, mens Arbeid og inkludering styrer prioriteringene mht. ressurser, bemanning etc. De betrakter situasjonen ulikt. Dette ble formulert sånn av BTEM: *«Hvorfor skal norske ungdommer bli møtt med bedre og mer relevant kompetanse enn de enslige mindreårige? Hvorfor skal vi akseptere det? Jeg opplever at vi ikke får gode svar på dette.»*

Barnevernledelsen synes det er krevende å ivareta ansvaret etter barnevernloven når de samtidig ikke har den tilstrekkelige myndigheten over hvilke ressurser som settes inn og hvordan tilbudet innrettes: *«Det er et sprik mellom ansvar og myndighet som ikke kommer ungdommene til gode.»*. Hvis det eksempelvis skjer en uønsket hendelse av en viss alvorlighetsgrad, har barneverntjenesten lite styring med om ungdommen blir fulgt tettere opp i form av en bemanningsforsterkning, om det gjennomføres nødvendige forebyggende og avvergende tiltak,

---

⁵³ Epost fra leder av BTEM, datert 02.12.21.

og hvorvidt de faglige vurderingene som gjøres i botiltakene er i henhold til krav om kvalitet iht. lovverk og ungdommenes behov.

Tilbakemeldingen tyder også på at delingen gjør styringen mer krevende. «Vi blir kontrollert av en tjeneste som ikke har instruksjonsmyndighet over oss. Og styrt av en annen. Det er vanskelig å styre i et slik delt landskap. Jeg føler meg ikke trygg på at beslutningene som tas er gode. Styringsgrunnlaget er ikke til stede».

I forhold til bemanningen i boligene, peker kommunalsjef helse og sosial på følgende: *Boligene har en grunnleggende bemanningsgrad med tre dagvakter, tre kveldsvakter og en hvilende nattevakt. På Lomma er det plass til inntil 5 ungdommer. På Valler inntil 7 ungdommer. Bemanningen vurderes fortløpende fra dag til dag eller uke for uke når situasjonen tilsier det. Bemanningen kan skaleres opp og ned ettersom hvilket behov som er til stede*⁵⁴.

Hun peker på at det også gjøres miljøterapeutiske grep, som blir drøftet med botiltaket og barneverntjenesten, parallelt med den fortløpende vurderingen av bemanningsgrad. Hun forteller vider at de miljøterapeutiske grepene ofte gjøres til gjenstand for drøfting på fagdage, som tjenesten har hver tredje uke: «Faglige utfordringer og dilemmaer blir ofte gjenstand for ekstern prosessveiledning. Miljøterapeutene mottar også saksveiledning fra faginstanser som BUP/DPS og lignende, særlig når dette er påkrevd. Det miljøterapeutiske arbeidet tar for øvrig utgangspunkt i tiltaksplanen som gjelder for den enkelte ungdom og her medvirker ungdommene til at målene blir nådd. Det kan også nevnes at det er god dialog med vergene til ungdommene.»

Kompetanseutfordringer

Kompetanse. Ifølge ledelsen i BTEM har enheten mistet noe av den sosialfaglige og barnevernfaglige oppmerksomheten etter omorganiseringen, og ledelsen i BTEM er bekymret for organiseringen inn under flyktningkontoret: «Vi trenger barnevernfaglig påfyll, og det får vi best dersom vi er organisert under barneverntjenesten». Tjenestestedet tilstreber å ha minimum 50 prosent sosialfaglig kompetanse (sosionomer, barnevernspedagoger og vernepleiere), men andelen i dag er langt lavere, ettersom BTEM har mistet mange av disse i de siste årenes omstillingsprosesser: «Det er for lite barnevernfaglig kompetanse, dvs. sosionom eller barnevernspedagog. Det ser ut som vi blir sittende igjen med to (en av hver) etter omstillingen som kommer, men vi har ikke gjort det endelige valget mht. hvilke stillinger som rammes. Det er tjenestetid som er avgjørende for hvem som blir værende».

Barneverntjenesten deler BTEMs bekymring over tilbudet som gis ungdommen, og også de mener at det burde vært flere med barnevern- og sosialfaglig utdanning og erfaring. Begge parter

---

⁵⁴ Kilde: Høringssvar fra kommunalsjef for helse og sosial, 14.02.2022.

ønsker en sterkest mulig tilknytning barneverntjenesten for å sikre tilgang til den barnevernfaglige og forvaltningsmessige kompetansen. De mener at det vil gjøre dem bedre i stand til å kunne ivareta barnets perspektiv, målgruppedifferensiering og øvrige faglige forpliktelser på en best mulig måte. Barnevernet viser til nye lovkrav om utdanningsbakgrunn på barnevernområdet, og vurderer det som uheldig at ikke også kommunen innretter bemanningen i døgntilbud til spesielt utsatte ungdom med annen landbakgrunn etter de samme kravene som norske barneverninstitusjoner på dette området.

5.4.4 VURDERING FRA SEKSJONSLEDER FOR ARBEID OG INKLUDERING OG LEDER FOR FLYKTNINGKONTRET

Som nevnt ble det utarbeidet en ROS-analyse for BTEM, som ble ferdigstilt i august 2021. Forut for denne ble det gjennomført en SWOT-analyse⁵⁵. Her oppgis det en rekke styrker og noen få svakheter med å legge BTEM til flyktningkontoret. De fleste styrkene som fremheves er knyttet til kompetanse og samarbeid. Det samme bildet ser vi mht. muligheter og trusler. Vi går ikke gjennom alt, men oppsummerer det som presenteres som styrkene i punktene under:

- Man ser for seg et tettere samarbeid med migrasjonshelse, og at man samlet sett får et større kompetansemiljø knyttet til migrasjon og flyktningarbeid.
- Flere tilbud til flyktninger ved flyktningkontoret vil skape et større fagmiljø, noe som vil styrke fagutviklingen.
- Det pekes også på at flyktningkontoret har god oversikt over de andre kommunale tjenestene og erfaring med å trekke inn disse. Ungdommen kan få et større nettverk ved å komme i kontakt med andre ungdom og deres familier som flyktningkontoret har kontakt med.
- Flyktningkontoret har et eget team som jobber med oppfølging av barn og unge. Teamet har et barnevernfaglig perspektiv og har en ansatt som er barnevernspedagog.
- Barnevernet blir kontrollorgan og kan sikre at barna får den oppfølgingen de skal ha.

Seksjonsleder for Arbeid og inkludering oppfatter at bekymringene som kommer frem av [ROS-analysen](#) er knyttet til den barnevernfaglige kompetanse i botiltaket, og mener den vil reduseres betydelig ved kompenserende tiltak.⁵⁶

Samtidig skjønner seksjonsleder at det er en utfordring for ansatte i en tjeneste å ha den fulle oversikten over kompetansen i en annen tjeneste. Det pekes også på at tilleggsbrevet fra barneverntjenesten, som ble sendt i etterkant av ROS-analysen, har skapt noe urolighet og bekymring i BTEM. Dette er også inkludert i analysen: «Disse bekymringene kan ha forsterket inntrykket av at flyktningkontoret ikke har *den nødvendige kompetansen til å overta BTEM.*»

---

⁵⁵ Swot-analyse innen helse og sosial fra august 2021. Deltakere: Ledergruppe, vernetjeneste, alle tillitsvalgte (også dem som ikke er medlem i det som kalles kommunalsjefens medbestemmelsesmøte).

⁵⁶ Internt notat/saksunderlag til O-AMU HESO 21.09.21

Hun mener likevel at de kompensierende tiltakene vil redusere bekymringene betydelig og at personalet vil finne en løsning som er til det beste for ungdommene. Hun fastholder anbefalingen om å overføre BTEM til flyktningkontoret fra første mars 2022. Men det er uvisst om overføringen skjer i mars. Vi får opplyst at man først må bli ferdige med å omstille BTEM, slik at alle tiltak er forsvarlig hensyntatt før overføringen skjer⁵⁷.

Både seksjonsleder for Arbeid og inkludering og leder for flyktningkontoret mener de kompetansemessige fordelene med å være en del av flyktningkontoret overstiger ulempene mht. den barnevernfaglige kompetansen. Foruten det som står i SWOTen, peker de på at de er «*gode på å få dem ut i et karriereløp, dvs. hjelpe dem med utdanning, karriereplaner og arbeid – kort sagt selvstendighet og mestring*».

De viser videre til at det er faste samarbeidsmøter med ungdomsteamet i barneverntjenesten (som følger opp ungdommene). Dette mener at det sikrer både flyktning- og barneperspektivet: «*Vi opplever at en organisering av BTEM under flyktningkontoret styrker migrasjonsperspektivet, men svekker ikke barneperspektivet*». Det blir samtidig understreket at det fremover blir viktig å ha et godt samarbeid med barnevernet. Flyktningkontoret har en egen helseavdeling som består av en sykepleiergruppe og et team som arbeider med psykisk helsehjelp rettet mot barn og unge: «*Ved å organisere BTEM under flyktningkontoret får man en bedre samlet utnyttelse av barnekompetanse, flyktning/migrasjonskompetanse og helsekompetanse*».

Vi få opplyst at de ansatte ved flyktningkontoret består av sosionomer, samfunnsvitere, sykepleier, barnevernspedagoger etc. De fleste har lang erfaring fra feltet, og flere har over 10 års erfaring fra å jobbe med flyktninger og integrering. Det pekes også på at de har en ledig stilling i januar, som skal spisses i retning av barnevern.

Seksjonsleder for Arbeid og inkludering og leder for flyktningkontoret forteller at de i møter oppdaget at de ansatte i BTEM hadde lite kunnskaper om den kompetansen flyktningkontoret besitter. Men «*dette er blitt bedre i den pågående omstillingsprosessen*».

5.4.5 BARNE- UNGDOM OG FAMILIEDIREKTORATETS VURDERING

Bufdir legger seg selvfølgelig ikke opp i hvordan kommunen organiserer arbeidet med enslige mindreårige flyktninger, men har i januar 2022 kommet med en presisering av regelverket som vil kunne påvirke kommunenes organisering⁵⁸.

---

⁵⁷ Fra intervju med leder for Arbeid og inkludering og leder for flyktningkontoret

⁵⁸ Botiltak hjemlet i barnevernloven som ikke er fosterhjem eller institusjon – presisering av regelverket.

I presiseringen pekes det på at mange kommuner (inkludert Bærum) har etablert andre typer botiltak enn de som er nevnt i barnevernloven, og som hjemles i barnevernloven § 4-4 annet ledd: *«Med bakgrunn i denne generelle beskrivelsen av hjelpetiltak, er der etablert forskjellige former for hybeltiltak eller bokollektiv/bofelleskap med varierende grad av oppfølging. Slike tiltak brukes i hovedsak for ungdom over 16 år.*

Direktoratet vil understreke at barnevernloven ikke åpner for bruk av botiltak etter § 4-4 annet ledd for ungdom som har behov for heldøgns omsorg og oppfølging. Ungdom som har slike behov, skal få tilbud om plass i fosterhjem eller institusjon etter § 4-4 sjette ledd.

5.5 VURDERING

Organisering og ansvarsdeling. Det er fritt frem for kommunene hvordan de velger organisering og ansvarsdelingen knyttet til oppfølgingen av enslige mindreårige flyktninger. Det betyr at det i dag er store variasjoner i kommunenes organisering av dette arbeidet.

Hvordan man velger å organisere arbeidet med enslige mindreårige flyktninger ser ut til å avhenge av hvordan man betrakter dem: Er de de barn/ungdommer eller flyktninger? De er selvfølgelig begge deler, men hvilket perspektiv som fremheves, blir gjerne førende for hvordan feltet organiseres. Dersom man vektlegger flyktningeperspektivet organiseres arbeidet med enslige mindreårige flyktninger under flyktningkontoret. Dersom man vektlegger barne- og ungdomsperspektivet, organiseres feltet under barnevernet. Dette kan også være styrende for hvilken aldersgruppe som bosettes og hvilken bosettingsform som velges.

Vi er kjent med at flere kommuner har organisert dette feltet under barneverntjenesten, men det er også de som har organisert det under flyktningkontoret.

Det som kompliserer bildet i Bærum, er at kommunen har delt det forvaltningsmessige ansvaret og den daglige oppfølgingen mellom to ulike kommunalsjefområder. Etter vår vurdering er ikke denne oppsplittingen eller delingen noen god løsning. Det forvaltningsmessige ansvaret bør være styrende for det organisatoriske ansvaret, noe som vil innebære en mer rendyrket og smidig organisering.

Etter vår vurdering forsterkes dette poenget med Bufdirs ferske presisering av regelverket. Bofellesskapene har ikke institusjonsstatus, og det kan se ut til at kommunene fremover må plassere ungdommene i en barneverninstitusjon eller et fosterhjem. Kommunen bør selvsagt undersøke detaljene og implikasjonene av direktoratets presisering, ettersom den fremdeles er veldig fersk. Likevel er det allerede nå nokså tydelig at presiseringen innebærer en enda sterkere barnevernfaglig dreining i oppfølgingen av ungdommene

Hvis Bærum kommune fastholder at det er barneverntjenesten som har det forvaltningsmessige ansvaret, mener vi at det er naturlig at botilbudene legges inn under barneverntjenesten. En annen mulighet er å legge det forvaltningsmessige ansvaret til flyktningkontoret, slik Sandnes har gjort. Dersom Bærum velger en slik organisering, vil barneverntjenesten kun være inne i saker der

ungdommene har behov for barneverntjenester, utløst etter melding til barnevernet og påfølgende undersøkelser, på lik linje med andre ungdommer.

Samhandling. Hovedinntrykket vårt er at barneverntjenesten og BTEM samarbeider godt. Men begge mener at den nåværende organiseringen gjør samhandlingen unødvendig krevende enkelte ganger. De mener at det er krevende å jobbe i to linjer, og hevder at det tidvis blir en mer byråkratisk saksgang og at den barnevernfaglige oppfølgingen blir mer tungvint. Begge parter opplever også at det er et problem at barnevernet har det forvaltningsmessige ansvaret, men ingen styring over ressursbruk, bemanning og prioriteringer. Dette ser ut til å utfordre både samhandling og styring.

Vi er enige med BTEM at det blir viktig å få på plass en god samarbeidsavtale mellom barneverntjenesten og flyktningkontoret (BTEM), dersom kommunen velger å beholde den nåværende organiseringen. Det er også viktig å sikre en god etterlevelse av denne.

Kompetanse er i utgangspunktet ikke et tema i problemstillingene våre, men dette er et punkt som løftes frem av både barnevernet, BTEM, flyktningkontoret og Arbeid og inkludering. Derfor velger vi å oppsummere hovedinntrykket vårt kort her.

Per i dag ser det ut til å være lite barnevernfaglig og sosialfaglig kompetanse i botilbudene. Både barneverntjenesten og BTEM ønsker en organisering under barneverntjenesten for å sikre tilgangen til den barnevernfaglige og forvaltningsmessige kompetansen. De mener dette er viktig for å kunne ivareta sine faglige forpliktelser og forsvarlighet i oppfølgingen av ungdommene.

Samtidig ser det ut til at BTEM under flyktningkontoret vil bli en del av et større kompetansemiljø knyttet til migrasjon og flyktningarbeid, og kvalifisering, utdanning og arbeid. Både seksjonsleder for Arbeid og inkludering og leder for flyktningkontoret mener at de kompetansemessige fordelene med å være en del av flyktningkontoret overstiger ulempene mht. den barnevernfaglige kompetansen.

De enslige mindreårige flyktningene er både ungdommer og flyktninger. Derfor er både den barnevernfaglige kompetansen og migrasjonskompetansen viktig for å kunne ivareta dem på en god måte. Uansett hvor i kommunen ansvaret for de enslige mindreårige er plassert, er det viktig å sikre botiltaket tilgang på nødvendig barnevernfaglig kompetanse og migrasjonskompetanse.

6 BRUKERMEDVIRKNING

6.1 REVISJONSKRITERIER

Alle barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet, jf. barnevernloven § 1-6. Barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon

og har rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter. Barnet skal bli lyttet til, og barnets synspunkter skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet. Barn som barnevernet har overtatt omsorgen for, kan gis anledning til å ha med seg en person barnet har særlig tillit til. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om medvirkning og om tillitspersonens oppgaver og funksjon.

Ifølge samme lov § 6-3 skal et barn som er fylt 7 år, og yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, informeres og gis anledning til å uttale seg før det tas avgjørelse i sak som berører ham eller henne. Barnets mening skal tillegges vekt i samsvar med barnets alder og modenhet.

Ifølge § 6-3 a skal det gå frem av vedtaket hva som er barnets synspunkt, og hvilken vekt barnets mening er tillagt. Hvordan barnets beste er vurdert skal også gå frem av vedtaket.

Når hjelpetiltak vedtas, skal barneverntjenesten utarbeide en tidsavgrenset tiltaksplan, jf. § 4-5. Barneverntjenesten skal følge nøye med på hvordan det går med barnet og foreldrene og vurdere om hjelpen er tjenlig, eventuelt om det er nødvendig med nye tiltak, eller om det er grunnlag for omsorgsovertakelse. Tiltaksplanen skal evalueres regelmessig. Det er viktig at barnet og foreldrene får være med på å utarbeide, evaluere og endre tiltaksplanen⁵⁹.

Barns rett til å bli hørte og fritt gi uttrykk for sine synspunkter kommer til uttrykk i FN's barnekonvensjon, artikkel 12 og grunnloven § 104. Barnets mening eller synspunkt skal tillegges vekt i samsvar med alderen og utviklingsnivået.

Utlede kriterier:

- Ungdommene skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter⁶⁰
- Ungdommenes meninger og synspunkter blir vektlagt i barnevernets vurderinger, og det er i vedtaket tydelig hva som er ungdommens synspunkt og hvilken vekt det er tillagt
- Hvordan barnets beste er vurdert skal stå i vedtaket
- Hva som er ungdommens meninger og synspunkter, skal stå i evalueringen av tiltaksplanen
- Ungdommene opplever selv at brukermedvirkningen er ivaretatt

---

⁵⁹https://www.bufdir.no/Barnevern/Fagstotte/Fosterhjem/flytting_samhandlingsforlop/Forberedelser/Omsorgsplan_og_tiltaksplan/

⁶⁰ Det er vanskelig å vurdere hva som vil være tilstrekkelig og tilpasset informasjon utenifra. Derfor har vi spurt ungdommene om dette, og det danner grunnlaget for vurderinger.

6.2 TILSTREKKELIG OG TILPASSET INFORMASJON?

6.2.1 INNLEDNING

Det er vanskelig kun ut fra vedtak og tiltaksplaner å vurdere om ungdommene har fått tilstrekkelig og tilpasset informasjon, og om de fritt har fått gitt uttrykk for sine synspunkter. Derfor har vi spurt ungdommene om dette, og deres tilbakemelding utgjør derfor den viktigste kilden for å kunne vurdere dette punktet.

6.2.2 INFORMASJON

Hovedinntrykket fra intervjuene er at informasjonen de har fått i saken har vært lett å forstå, at de vet hvilken oppfølging de skal få, og hva oppfølgingen innebærer. De forteller at de får hjelp av saksbehandler i barnevernet eller de ansatte i bofellesskapet dersom de lurer på noe.

Tilbakemeldingene tyder videre på at informasjonen som ble gitt dem var lett å forstå også ved ankomst til kommunen, og den første tiden etter. Mange av ungdommene forteller at de forstod norsk ganske bra i starten, fordi de hadde fått norskopplæring på asylmottaket. Men for enkelte kunne det være vanskelig: *«Da forklarte de rolig dersom det hadde skjedd noe eller dersom jeg ikke forstod det, på norsk eller engelsk.»* Enkelte hadde også med seg tolk i starten, dersom det var behov for det.

Velkomstbrev. De enslige mindreårige flyktningene får også et velkomstbrev fra barneverntjenesten sammen med underskrevet tiltaksplan, der ungdommene ønskes velkommen til kommunen. Her står det hvem som er kontaktperson og saksbehandler i barneverntjenesten, og dennes telefonnummer. Det står også: *«Vi ønsker at du skal trives der du skal bo, at du har et godt skoletilbud og en bra fritid, og at du skal kunne ha kontakt med familie og venner når det er mulig».*

Brevet er kortfattet, oversiktlig og enkelt, og inneholder grunnleggende informasjon for ungdommene. Der det står litt om kommunen, hvor de skal bo (for eksempel «mindreårige flyktninger under 18 år som kommer til Norge uten omsorgspersoner, bor oftest i barneverntjenestens bofellesskap i Bærum»), litt om skole og lekser (for eksempel: «Du vil få raskt plass på en skole, med hovedfokus på opplæring i norsk»), helse (for eksempel: «En sykepleier i avdeling Migrasjonshelse i flyktningkontoret, vil så snart som mulig innkalle deg til en samtale, og hun vil sørge for at du får kontakt med lege for en helsesjekk») og om fritid og aktivitetene i bofellesskapet.

6.2.3 TRYGG KOMMUNIKASJON

Tilbakemeldingene tyder også på at ungdommene opplever å treffe barnevernkonsulentene på et trygt sted og at de har mulighet for å snakke fritt. De fleste av de vi intervjuet hadde ikke hatt

behov for å ha med seg noen i møte med barneverntjenesten, men forteller at de fikk tilbud om dette (verge eller primærkontakt).

Intervjuene tyder på at de **færreste opplever at det er noe som er vanskelig å ta opp med de ansatte i bofellesskapet eller barnevernet**, men enkelte har vanskeligheter med å åpne seg for alle de ansatte i bofellesskapene, og har hatt negative erfaringer med det ([se under](#)).

6.2.4 MØTER MED BARNEVERNTJENESTEN

Møtehyppighet. En del har møte med barneverntjenesten hver tredje måned (evaluering av tiltaksplan), andre langt hyppigere, og for andre varierer det i ulike faser, alt etter hvor mye behov for hjelp de har. Hovedinntrykket vårt er at de opplever at møtehyppigheten er tilpasset behovene. En av ungdommene sa det slik: *«Det er nok med en gang i måneden, men jeg kan bare si fra om jeg vil endre frekvensen»*. Flere forteller at de hadde hyppigere kontakt med barnevernkonsulent i forbindelse med at de flyttet for seg selv, og i tiden etter. En som hadde flyttet for seg selv fortalte at han hadde kontakt med saksbehandler **ukentlig** på grunn av familieutfordringer. Saksbehandler hjalp da med en rekke praktiske ting: *«Jeg har fått mye hjelp»*. En del ungdommer har også har også kontakt med barnevernkonsulentene per telefon, utenom møtene ifm. oppfølging av tiltaksplanen.

Deltakere på møtene. Hvem som møter, varierer litt fra sak til sak. Barnevernkonsulent og ungdom deltar alltid på møtene, i en del tilfeller kun disse, i andre tilfeller møter også primærkontakt fra bofellesskap eller verge.

Tema for møtene. Ungdommene forteller at de i evalueringsmøtene som regel går gjennom hvordan det går og hvordan de har det. Deretter går ungdommen, barnevernkonsulenten og eventuelle andre i fellesskap gjennom tiltaksplanen, punkt for punkt, og vurderer måloppnåelse.

Kvartalsrapport. Dersom ungdommene bor i bofellesskap, blir det sendt en kvartalsrapport fra bofellesskapet til barnevernet. Kvartalsrapporten utarbeides av primærkontakt i bofellesskapet, og rapporten er grunnlag for evaluering av tiltaksplanen. Vi får opplyst fra barneverntjenesten at disse enkelte ganger kommer for sent, etter at evalueringsmøtet har vært. Dette fant vi også et eksempel på i vår gjennomgang.⁶¹ Ledelsen i BTEM peker på at rapportene har varierende kvalitet: *«Noen er gode mens andre er mindre utfyllende. De (primærkontaktene, vår anm.) er flinke til å redegjøre for hva ungdommene gjør og mener, men kan bli bedre til å gjøre egne vurderinger.»*

I evalueringsmøtene tar ungdommen og barnevernkonsulenten i fellesskap stilling til om tiltakene skal avsluttes eller videreføres. Intervjuene med ungdommene tyder på at de blir hørt og at deres synspunkter blir vektlagt i forbindelse med vurderingen av måloppnåelse og eventuell

---

⁶¹ Det kan tenkes at dette har skjedd flere ganger, ettersom vi ikke har lett etter dette spesifikt i alle sakene, men oppdaget det altså i den ene.

videreføring/avslutning av tiltak: «Jeg er enig i det som står i planen, jeg har vært med å utforme de selv.»

Møtested. Møtene skjer som regel i barneverntjenestens lokaler, men enkelte ganger møtes de andre steder, for eksempel på skolen, går tur, på skolen og i spesielle tilfeller hjemme hos ungdommen, dersom dette anses som nødvendig (familiegjenforening). Intervjuene tyder på at ungdommene har mulighet til å påvirke hvor man skal møtes.

Lav terskel for å ta kontakt. Intervjuene tyder også på at barneverntjenesten har en åpen dør, og at det er lav terskel fra å ta kontakt, både mht. å *droppe innom kontoret* eller mht. å få tak i saksbehandler på telefon. «De forstår og lytter til deg». En annen formulerte seg slik: «Når jeg trenger hjelp så ringer jeg eller kommer her. Saksbehandler sier at jeg bare kan ringe henne. Jeg har fått mye hjelp».

Foruten den daglige kontakten mellom ansatte og ungdommer i bofellesskapet og felles deltakelse på evalueringsmøtene med barnevernet, avholdes det innimellom husmøter i bofellesskapene. Her kan ungdommene ta opp ting, for eksempel komme med forslag til en aktivitet de kan gjøre sammen, men engasjementet varierer.

6.3 VURDERING

Hovedinntrykket vårt er at de enslige mindreårige flyktningene har fått tilstrekkelig og tilpasset informasjon og at de fritt har fått gitt uttrykk for sine synspunkter. De færreste opplever at det har vært noe som har vært vanskelig å ta opp med de ansatte i bofellesskapet eller barnevernet, men enkelte har vanskeligheter med å åpne seg for alle de ansatte i bofellesskapet.

Ungdommens kommunikasjon med barneverntjenesten ser ut til å foregå innenfor trygge rammer, intervjuene tyder på at formen på oppfølgingen er tilpasset ungdommenes behov og de opplever at det er lav terskel for å ta kontakt

6.4 VEDTAK

6.4.1 INNLEDNING

Etter at kommunestyret har fattet vedtak om bosetting, foretar barnevernet et individuelt vedtak om plassering (med tilhørende undersøkelse) for hver av de enslige mindreårige flyktningene. De fleste enslige mindreårige flyktningene er over 15 og da fattes det som regel vedtak om plass i bofellesskap. Fristen for å gjennomføre en undersøkelse er tre måneder (barnevernloven), men vi får opplyst at barneverntjenesten som regel bruker rundt seks uker på å fatte vedtak.

Vi får opplyst fra barnevernet at denne type undersøkelser ikke er så omfattende som vanlige undersøkelser⁶². Det er vanligvis lite skole- og miljøopplysninger. Den viktigste informasjonskilden er som regel tilbakemeldingene fra mottak- og omsorgssenteret (rapport og muntlig). Mappегjennomgangen viser også at noen saker bygger på opplysninger fra skole, BUP eller ungdommen selv. Vi får opplyst at saksbehandlerne innhenter opplysninger, men har ikke så mange samtaler som de ofte har i en vanlig sak (eks. foreldre og barna selv). Det pekes videre på at dette er en styrt prosess, ettersom barneverntjenesten på forhånd vet hvor det er plass. Men barnevernet trenger å vite nok om ungdommene til at de skal kunne ta imot dem på en god måte (for eksempel om det er spesielle behov). Saksbehandlerne forteller at de som regel besøker ungdommene eller snakker med dem på telefon ifm. undersøkelsen.

6.4.2 BARNETS BESTE

Hovedinntrykk: I alle de gjennomgåtte vedtakene vi har undersøkt er **barnets beste vurdert og det fremgår også av vedtakene.**

Et eksempel: «*Barneverntjenesten kartlegger risiko- og beskyttelsesfaktorer i barns liv. Med det menes faktorer som øker eller minsker sjansen for at barn får en positiv utvikling.*

For ungdommen regnes det som en risikofaktor at hun har flyktet som enslig mindreårig til et nytt land, og har med seg vanskelige minner og opplevelser fra reisen. Det vurderes som en beskyttelsesfaktor at hun har søsken i Norge som hun har god kontakt med. Ungdommen beskrives som en selvstendig, moden og reflektert jente med praktiske egenskaper og god faglig på skolen. Hun fungerer godt sosialt.

Barneverntjenesten vurderer at X⁶³ bofelleskap vil være jentas beste, med tanke på omsorg og jevnlig oppfølging for å gi henne trygghet og en meningsfull hverdag. Det vurderes som viktig å trygge jenta på at hun skal få en stabil base her i Bærum hvor hun kan starte en ny tilværelse med skole, fritid og gode framtidsutsikter».

Vi ser at det er en del formuleringer som går igjen i flere vedtak, naturlig nok, ettersom ungdommene gjerne er i en lignende situasjon og har gjerne har lignende erfaringer. I de fleste saker står det at ungdommene har behov for trygghet, stabilitet og forutsigbarhet. Til tross for dette har vurderingene tydelige individuelle avtrykk. Et eksempel på det: «*Barneverntjenesten vurderer at det er flere risikofaktorer i ungdommens liv. Han er kommet som enslig mindreårig asylsøker. Han har flyktet fra krig, har med seg erfaringer fra hjemlandet, vært på flukt til et land og vært overlatt til seg selv. Han har ingen familie eller slekt i Norge. Han bor alene på hybel med oppfølging med lite utbygd nettverk. Beskyttende faktorer er at ungdommen tar imot omsorg og støtte, og fungerer veldig bra på mange områder.»*

---

⁶² En undersøkelse skal ikke være mer omfattende enn nødvendig (jfr. Barnevernloven).

⁶³ Vi anonymiserer bofelleskapet slik at det ikke skal være mulig å identifisere vedkommende.

6.4.3 BARNETS SYNSPUNKT OG VEKTLEGGINGEN AV DETTE

Hovedinntrykk: Mappегjennomgangen viser at barnets synspunkt ikke alltid kommer frem i bosettingsvedtakene. Det er vårt inntrykk at brukerstemmen er tydeligere i andre enkeltvedtak.

Plasseringsvedtakene ender i et vedtak om hjelpetiltak, som ofte innebærer at ungdommen får plass i bofellesskap. Gjennomgangen viser at det som regel er grundige beskrivelser av ungdommene, dvs. hvor de er fra, hvor de har bodd, hvordan de har vokst opp i hjemlandet, hvilken skolegang de har, hvordan de har klart seg på skolen, jobberfaring, hva de liker/ikke liker og fritidsinteresser. Det er redegjort for hvordan andre beskriver ungdommene, dvs.:

- Asylmottaket - *Han er sosial, blid og selvstendig med hensyn til det praktiske, men trenger noen å støtte seg til og samtale med,*
- Helsesøster - *Han har en vaksine igjen før vaksinasjonsprogrammet er gjennomført. Helsesøster og skole er usikre på om han får i seg nok næring,*
- Skole - *Han har kommet mye for sent, men dette har endret seg etter han fikk opphold. Skolen beskriver han som hjelpsom mot andre og at han er lærevillig. Han har sagt han ønsker å studere, men vet ikke hva ennå).*
- Eksempler på andre instanser som uttaler seg om barnet er omsorgssenteret⁶⁴ eller barne- og ungdomspsykiatrisk avdeling (BUP).

Det er altså en rekke sentrale opplysninger og relevante vurderinger i forhold til den beskrevne situasjonen. Men guttens stemme er ikke synlig i flere av vedtakene. Det står ingenting om hva ungdommene mener/ønsker eller sier. Ut fra vedtaket er det derfor vanskelig å fastslå om barneverntjenesten har snakket med ungdommene og hvordan de har vektet tilbakemeldingene.

Men vi finner også en del bosettingsvedtak der barnets meninger kommer til uttrykk. I et tilfelle er det tydelig at barneverntjenesten har pratet med ungdommen på telefon. Dette er gjengitt i vedtaket, der hun gir beskjed om at hun ikke ønsker å bo i bofellesskap med gutter, *men vil heller bo alene på hybel eller sammen med andre jenter*. I vedtaket står det at barnevernet vurderer det som best for henne «å bo i et bofellesskap en periode, men at det kan snakkes om på nytt etter at hun fylte 18 år».

Barneverntjenesten begrunner sin konklusjon med at bofellesskap er det beste *for henne mht. oppfølging, en meningsfull hverdag og trygghet. For å få en stabil fase i kommunen hvor hun kan starte en tilværelse med skole, fritid og gode framtidsutsikter. Det pekes på at hun har et ønske om å bo for seg selv, derfor understrekes det som viktig at hun får veiledning i det daglige slik at hun på sikt er godt forberedt på en selvstendig tilværelse i egen leilighet.*

Selv om ikke barnevernet etterkommer hennes ønske, viser vedtaksteksten at hennes synspunkter blir tatt hensyn til. I intervju med oss gir jenta uttrykk for at hun er veldig fornøyd med oppfølgingen fra barnevernet og bofellesskapet, men hun synes det har vært for mange utskiftninger av ansatte i bofellesskapet.

---

⁶⁴ Statlig barnevern (Bufetat) skal gi alle enslige, mindreårige asylsøkere under 15 år tilbud om opphold på et omsorgssenter ([Enslige mindreårige asylsøkere - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no))

I ett vedtak fremgår det at barneverntjenesten har snakket med verge, men ikke om barneverntjenesten har snakket med ungdommen: Verge er bekymret for guttens helse og fungering i hverdagen. *Han er ensom, mistrives, sliter med søvnevansker og struktur i hverdagen. Videre formidler verge at han med sin bakgrunn har økt sårbarhet for å utvikle psykisk uhelse, hvor mye alenetid, mistrivsel og ensomhet øker risikofaktorer med tanke på utvikling av psykiske plager. Han beskrives som trist og psykisk utmattet. Verge vurderer at et 24 timers omsorgstilbud vil være det klart best egnet for han, for å unngå negativ utvikling.»* Barneverntjenesten deler vergens bekymring og vurdering av at gutten har behov for et døgnkontinuerlig botilbud. Derfor konkluderes med at et bofellesskap vil være en egnet bo- og omsorgsløsning og til barnets beste.

Det er vanskelig å generalisere ut fra mappegjennomgangen vår, men det kan se ut til at brukerstemmen blir enda tydeligere i enkeltvedtak som blir fattet etter bosettingsvedtaket.

Vi finner flere eksempler på dette. Ett eksempel er et vedtak om utflytting av familiehjem (til et hybelfellesskap), som skulle avvikles, fra desember 2020.

- Ungdommen hadde bodd i familiehjemmet i 3,5 år. Utflyttingen kom som en konsekvens av at BTEM ifm. omorganiseringen av tjenesten besluttet familiehjemmene skulle avvikles innen utgangen av 2020. I vedtaket står det at *gutten ikke ønsket å flytte ut fra familiehjemmet, og at han hadde sagt at han ikke er klar for å bo for seg selv, og at han fortsatt trengte mye hjelp.* Familieverten hadde flyttet ut i september, og en miljøarbeider hadde blitt boende sammen med ungdommen utover høsten. *Gutten ønsket videre oppfølging fra miljøarbeider og barneverntjenesten etter utflytting, og han ville søke om økonomisk bistand til møbler og inventar ved utflytting.* I vedtaket innvilges det råd og veiledning fra barnevernkonsulent, og at miljøarbeideren blir guttens støttekontakt i inntil 10 timer per måned. I tillegg innvilges det økonomisk stønad til etablering.
- Fire måneder senere fatter barnevernet et nytt vedtak, der de avslutter ordningen med støttekontakt. Årsak: Støttekontakten har sagt opp sitt engasjement og gutten sier det går greit, og ønsker ikke at barneverntjenesten finner en ny støttekontakt.

I dette tilfellet er det veldig tydelig hvilke tanker gutten har gjort seg om utflyttingen, noe barnevernet tar hensyn til og vektet i vedtaket. I det påfølgende vedtaket gir gutten uttrykk for at det ikke lenger er nødvendig med støttekontakt, og dermed avsluttes tiltaket.

6.4.4 VURDERING

I alle de vedtakene vi har undersøkt er **barnets beste vurdert.**

Mappegjennomgangen viser derimot at barnets synspunkt ikke alltid kommer frem i vedtakene om plassering. Det er vårt inntrykk at brukerstemmen er tydeligere i andre enkeltvedtak og i nyere plasseringsvedtak.

Loven skiller ikke mellom plasseringsvedtakene og andre vedtak - kravet om brukermedvirkning ligger fast i begge tilfeller. Etter vår vurdering bør barnets beskrivelse og synspunkt komme frem av vedtakene i begge tilfeller.

Samtidig ser vi at det kan være utfordrende å gjennomføre samtaler med ungdommene når de bor på mottak, ettersom mange bor langt fra Bærum. Men det er det er fullt mulig å bruke telefon,

videolenke⁶⁵ eller lignende. Hvis det likevel skulle vises seg å være vanskelig å tak på hva ungdommen selv mener, bør dette komme frem av vedtaket.

I tilfeller der barneverntjenesten ikke har snakket med ungdommen i forbindelse med vedtaket er det særdeles viktig at brukermedvirkningen ivaretas i utarbeidelse av tiltaksplanen.

6.5 TILTAK OG TILTAKSPLAN

Tiltaksplan. Alle ungdommer som har oppfølging fra barnevernet, skal ha en tiltaksplan. Dette er også tilfellet i vår gjennomgang. Tiltaksplanen brukes til å identifisere behov, planlegge frem i tid og å dokumentere hvilke tiltak som er prøvd og hvordan disse fungerer. Ifølge rutinen skal tiltaksplanen utarbeides av barnevernkonsulent i samarbeid med den enslige mindrearige flyktningen og ansatte i boligen, og dokumenteres i barneverntjenestens fagsystem.

Hovedbudskap: Tiltaksplanene utarbeides sammen med ungdommene, og deres synspunkter og meninger kommer tydelig frem i evalueringene.

Et eksempel: I evalueringen er det klart hva som er ungdommens (22 år) beskrivelse og vurdering av måloppnåelsen, der punkt for punkt blir gjennomgått. Han «formidler at han ønsker videre råd og veiledning fra barneverntjenesten fordi det representerer en trygghet for ham, han opplever å få hjelp til å forstå systemene og det å ta kontakt med de andre instansene. Han sier også at det er fint å ha noen å snakke med om det han er opptatt av og ta kontakt ved behov.

Også barnevernets beskrivelse og vurdering av måloppnåelsen er tydelig. De vurderer at ungdommen mestrer en selvstendig tilværelse, men at han fremdeles har utfordringer med ivaretagelse av egen fysisk og psykisk helse, samt det å ta gode valg for seg selv.

Barneverntjenesten vurderer at det er til hans beste at tiltaket blir videreført (oppfølging gjennom råd og veiledning fra barnevernkonsulent), særlig med tanke på å hjelpe han til han har fått seg et sted å bo.

I ett tilfelle tar ungdommens verge tar kontakt med barnevernet etter møtet om tiltaksplan og etter å ha fått sett utkastet. Vergen har innspill til tiltaksplanen, og dette inkorporeres i planen⁶⁶.

Dette er altså hovedbildet. Men vi finner enkelte unntak.

I enkelte saker kommer ungdommenes synspunkter tydelig frem i beskrivelse av hvordan det går mht. måloppnåelsen, men ikke hvordan ungdommene vurderer egen måloppnåelse og synspunkter på om tiltaket skal videreføres. Under det daværende punktet *Måloppnåelse, konklusjon og veien videre* er det barneverntjenestens vurderinger av måloppnåelse som legges til

---

⁶⁵ Vi får opplyst fra barneverntjenesten at dette har blitt tilgjengelig under pandemien.

⁶⁶ Eksempler: Gutten gis støtte til å opprette og opprettholde positive relasjoner og vennskap, får hjelp til å lære seg og forstår personlig økonomi og oppmuntres til sparing, har jevnlig fysisk trening, gutten har planer for videre utdanning og forståelse for behovet for kvalifisering til arbeid. Og noen punkter mht. utdanning. Sistnevnte er ikke tatt inn med samme ordlyd, men meningsinnholdet i tilbakemeldingen fra vergen er tatt inn i tiltaksplanen i sin helhet.

grunn. Men det fremgår ikke hvordan ungdommen selv vurderer måloppnåelse på bakgrunn av den beskrevne situasjonen.

Vi finner også et eksempel på at barnevernets vurdering ikke omhandler det som er beskrevet mht. måloppnåelse. Saksbehandler forteller oss at alt som var med i vurderingen var drøftet med gutten, og at hans synspunkter lå det grunn for vurderingen, selv om dette ikke kommer frem i evalueringen. Intervjuet med gutten tyder på at han har opplevd å bli involvert i saken og at barnevernet lytter til hans synspunkter.

Ny mal for evaluering. Barneverntjenesten endret malen for evaluering i 2020. I den nye malen er det en egen overskrift som heter *Ungdommens beskrivelse og vurdering av måloppnåelsen* og *Barneverntjenestens beskrivelse og vurdering av måloppnåelsen*. Dermed «tvinges» saksbehandlerne til å gjøre barnas beskrivelse og vurdering av egen måloppnåelse mer eksplisitt. Det gjør at skillet mellom barnets og barneverntjenestens beskrivelser og vurderinger blir tydeligere. Dette vil kunne bidra til at det blir enklere for eier av planen (i dette tilfellet den enkelt ungdom) å se koblingen mellom egen og barnevernets vurderinger.

Det er vårt inntrykk at evalueringene som er foretatt i den nye malen er enda tydeligere på hvordan ungdommen beskriver og vurderer egen måloppnåelse, selv om mange tiltaksplaner allerede inneholdt dette før endringen.

Vi får opplyst fra ledelsen at endringen av malen ble gjort etter en lang faglig diskusjon internt i enheten, der man diskuterte hva en tiltaksplan skulle være, dvs. barnets egen plan og ikke bare et lovkrav og dokument. I etterkant har man jobbet med å overbevise barna om at tiltaksplanen er deres eiendom og plan, slik at brukermedvirkningen blir reell.

6.6 VEKTLEGGING AV UNGDOMMENES SYNSPUNKTER – HVA SIER DE SELV?

Mappegjennomgangen tyder på at brukermedvirkningen har vært godt ivaretatt. I tillegg har vi spurt ungdommene selv om de opplever at deres synspunkter og meninger er vektlagt.

Hovedinntrykket er at de fleste opplever at deres mening har blitt tatt hensyn til i saken deres, både i starten og underveis.

I tillegg gir de aller fleste gir uttrykk for at både de ansatte i barnevernet og bofelleskapet har **forståelse for deres kultur og religion**. Blant annet vises det til gode tilpasninger under Ramadan, for eksempel at middagen ble servert sent på kvelden i det ene fellesskapet (alle muslimer). Unntaksvis pekes det på at respekten for kultur og religion ikke var der hos enkelte ansatte ved bofellesskapene.

6.7 VURDERING

Brukermedvirkningen ser ut til å være godt ivaretatt. Gjennomgangen vår tyder på at tiltaksplanene utarbeides sammen med ungdommene og deres synspunkter og meninger kommer tydelig frem i evalueringene.

Dette er altså hovedbildet. Men vi finner enkelte unntak. Her kommer ungdommenes synspunkter tydelig frem i beskrivelse av hvordan det går mht. måloppnåelsen, men ikke hvordan ungdommene vurderer egen måloppnåelse og synspunkter på om tiltaket skal videreføres.

Intervjuene med ansatte og ungdommer tyder imidlertid på at ungdommene er involvert i denne fasen, og at dette funnet vårt først og fremst handler om at barnevernet ikke har dokumentert ungdommens vurderinger i evalueringen.

Det ser også ut til at dokumentasjonen av brukermedvirkningen er blitt bedre etter at man utarbeidet en ny mal for evaluering. Denne «*tvinger saksbehandlerne*» til å gjøre barnas vurderinger mer eksplisitte, noe vi finner eksempler på.

7 HJELP TILPASSET BEHOV?

7.1 INNLEDNING

En viktig indikasjon på brukermedvirkning er om ungdommene mener at hjelpen de mottar er tilpasset deres behov, dvs. at de får rett hjelp. Dette bygger på en forutsetning om at ungdommene har klart å gi uttrykk for behovene sine til barneverntjenesten og bofellesskapet, noe intervjuene våre tyder på at de klarer.

Det beste datagrunnlaget for å kunne vurdere dette, er tilbakemeldingene fra ungdommene selv.

I gjennomgangene oppsummer vi hovedinntrykket vårt fra intervjuene, men trekker også tidvis frem momenter som enkelte eller bare et par forteller i intervjuene våre. Disse tilbakemeldingene kan neppe generaliseres, men er likevel en del av fortellingen.

Funnene våre ses også opp mot funnene i Bærum kommunes egen kartlegging av enslige mindreårige flyktninger, fra 2018.

7.2 POSITIVT HOVEDBILDE

Hovedinntrykket er at ungdommene har fått den hjelpen de har trengt av barnevernet og bofellesskapet, både i starten når de kom, og i den videre oppfølgingen. Vi oppsummerer de viktigste tilbakemeldingene i punktene under.

De fleste enslige mindreårige flyktningene vi har intervjuet gir uttrykk for at de er veldig fornøyde med den hjelpen de har fått fra barnevernet og fra bofellesskapet hvor de har bodd.

Saksbehandlerne i barnevernet omtales av noen ungdommer som familie eller som en venn, mer enn en som er ansatt for å følge dem opp. En av dem sa det slik: «*Jeg kan snakke med henne om*

alt (...). Hun er et av de snilleste menneskene jeg kjenner. Hun har så mye omsorg for oss (...), hun er et forbilde for meg.»

Flere gir også uttrykk for at de liker/likte å bo i bofellesskap. Det som fremheves er det sosiale fellesskapet mellom beboere og ansatte, både ved måltider, ved felles aktiviteter, TV-titting og ellers. Dette er med på å skape trygghet hos den enkelte, hevdes det.

En av de intervjuede kom med en klar oppfordring til ungdommer som kommer etter ham: Bli med på alt du kan av aktiviteter. Det hadde han gjort, og det hadde gitt ham mye glede.

Et annet moment som flere fremhever er at de har fått mye hjelp til å forstå hvordan de ulike systemene fungerer i landet. *«Jeg kunne gjort mye galt dersom jeg ikke hadde fått den hjelpen.»*

Svært få opplever samarbeidet med bofellesskap og barnevernkonsulent som krevende.

Også i 2018 var ungdommene i all hovedsak godt fornøyde med å bo i bofellesskap. Men noen syntes det var krevende å forholde seg til mange ansatte (turnus). Det peker også enkelte på i våre intervjuer ([se under](#)).

7.3 SELVHJULPENHET

Hjelp til selvhjelp og egenmestring er sentral for enslige mindreårige flyktninger. Gode mestringsopplevelser er først og fremst det som fører til personlig utvikling. Ungdommens aspirasjonsnivå vil følge opplevelsen av å lykkes/mislykkes. Ved høy grad av mestringsforventning vil ungdommen kunne se mulighetene, mens ved lav grad vil den i større grad se begrensningene⁶⁷.

Ungdommene i vår undersøkelse forteller at de hadde mest behov for hjelp i starten, noe de også fikk. Eksempler:

- De ble tatt med rundt for å bli kjent med kommunen, og ble vist hvor skole, legesenter, treningssenter, idrettslag/foreninger, kino og kjøpesenter lå. Ungdommene fikk hjelp til å bestille legetime, skaffe Bank ID og opprette bankkonto, betale husleie og andre regninger. *De (ansatte på bofellesskapet) sitter med oss og lærer hvordan du skal bestille legetime, hva du skal si. Jeg ringer, så hjelper de meg underveis.*

De enslige mindreårige flyktningene ønsker hjelp til å klare seg selv, noe intervjuene tyder på at de i all hovedsak får. For de aller fleste er jobb og skole viktig. Ellers forteller de at de har fått en god del hjelp ifm økonomi, lekser og oppfølging av skole, helse språk, fritid, aktiviteter, venner

---

⁶⁷ <https://fontene.no/fagartikler/ensomhet-blant-enslige-mindrearige-flyktninger-6.47.833493.eeeb6319a1>

og samfunnsforståelse: *«Jeg fikk meget god oppfølging fra barnevernet. Jeg trengte hjelp med psykisk helse i starten, og fikk det».*

De får også hjelp til å skrive CV og jobbsøknad. Det er en god del aktiviteter i bofellesskapene, men de drar også på aktiviteter utenfor bofellesskapet (restaurant, reiser osv.).

Svært få rapporterer om at det var noe de trengte hjelp til som de ikke fikk hjelp til: *«Jeg har ikke hatt så stort behov for hjelp, men jeg fikk hjelp når jeg trengte det. I en periode fikk jeg hjelp til å håndtere vanskelige opplevelser fra hjemlandet mitt». «De fulgte meg opp i møter. (...) Jeg er veldig fornøyd med hjelpen fra barnevernet. Jeg opplevde en stor trygghet med at de alltid hadde en plan b, dersom jeg skulle ha behov for mer hjelp»*

De ansatte ved bofellesskapene viser ungdommen hvordan de lager mat og gjør rent. Som regel lager de mat en gang i uken, men flere forteller at de selv kan velge om de vil lage mat og gjøre rent. Tilbakemeldingene tyder på at de fleste av ungdommene gjør dette, men at enkelte slipper.

Enkelte opplever at de ikke i tilstrekkelig grad blir selvhjulpne i bofellesskapene, og at man burde forventet mer av ungdommene mht. å utføre en del oppgaver. En av dem sa det slik: *«Det er ingen som pusher når ungdommene ikke vil gjøre ting. Det er flere som ikke lærer seg å vaske og lage mat. De blir ikke selvhjulpne.».*

7.4 ENSOMHET OG UTENFORSKAP

I kommunens egen undersøkelse fra 2018 fortalte ungdommene at de i liten grad er sammen med annen norsk ungdom. De gav uttrykk for at deres ønsker og behov for kontakt med norske ungdommer ikke ble imøtekommet i tilstrekkelig grad. I dette prosjektet har vi ikke rettet oppmerksomheten eksplisitt omkring dette, ettersom fokuset her har vært medvirkning og brukertilfredshet. Men vi har vært innom dette temaet i intervjuene. Noen av de vi har snakket med virker å ha et godt vennenettverk, men det er også de som føler seg ensomme.

Noen synes det kan være vanskelig å få seg norske venner. Enkelte har deltatt på organiserte aktiviteter og har hatt kontakt med norsk ungdom der, men kanskje mistet kontakten etter det. En annen sa det slik: *«Det er vanskelig å bli kjent med norske ungdommer, spesielt i ungdomsskolen. De har kjent hverandre fra barnehagen. Det er vanskelig å bli inkludert. Det var mye lettere på videregående»* (når alle begynner på ny skole, vår anm.).

En av de vi intervjuet opplevde å bli diskriminert av norske ungdommer og til slutt valgte han å slutte på skolen. Han mente at norske ungdommer hadde liten kunnskap om flyktninger og islam; *Man skulle jobbet mer med integrering. Det påvirker hvilken retning en ungdom tar i fremtiden (...). Det kunne vært arrangert noe sånn at ungdommene blir bedre kjent med og integrert i lokalsamfunnet. De enslige mindreårige er ganske religiøse. Hvis de ikke blir integrert, kan de føle seg helt ute av det norske samfunnet (...). For eksempel meg selv, mange elever har ikke nok informasjon til å kunne skille meg fra en radikal islamsk gruppe.»*

Også fra barneverntjenesten pekes det på at en del ungdommer er ensomme, at de savner noen som er der for dem, og at de aldri har vært i en norsk familie.

Ensomhet blant enslige mindreårige flyktninger løftes også frem i en fersk artikkel der en miljøterapeut og forfatter deler egne erfaringer fra arbeidet med enslige mindreårige flyktninger (data fra Bergen)⁶⁸. Her kommer det frem av ungdommene skårer lavt på sosial støtte. Men med hensyn til ensomhet er bildet sammensatt. Forfatteren skriver: «*Det ligger nærmest i ordene man benytter for å betegne gruppen enslige mindreårige flyktninger at de er ensomme. Men ikke alle er det, selv om de er enslige.*».

Hun hevder videre at målet i tiltaksplanene om å mestre en selvstendig er utfordrende, og peker på at dette målet ville sett veldig annerledes ut i flere enslige mindreårige flyktnings hjemland: *I mange kollektivistiske kulturer bor man aldri alene. Det er ikke et mål å mestre alle ferdigheter som trengs for å leve alene. Men i Norge er det det*».

Hennes erfaring er at noen klarer godt å bygge seg et meningsfylt liv i sin nye tilværelse, mens andre strever i årevis: *Dersom ungdommene er disponert for ensomhet individuelt, i form av sjenerthet, innadvendthet og skyhet, samtidig som de har med seg negative samspillserfaringer fra oppvekst eller flukt, kan det være ekstra utfordrende for dem å gå inn i nære relasjoner. Språk er også en faktor som hemmer samspillet med andre*».

7.5 UTFLYTTING AV BOFELLESSKAPET – EN UTFORDRING FOR NOEN

Utflytting av bofellesskap ser ut vil å være en spesielt sårbar periode for noen av ungdommene. Ungdommene skal flytte ut av bofellesskapet senest når de er tjue år gamle. Noen gir uttrykk for at de ikke var helt klar for å flytte når dette skjedde, mens andre savner fellesskapet, føler seg litt alene. En av de intervjuede sa det slik: «*De visste at jeg jobbet, så de tenkte at jeg klarte meg. Selv om man kan snakke norsk og har jobb, er det vanskelig å bo alene*».

Dette var også et funn i kommunens egen kartlegging fra 2018: «*Under spørsmål om selvstendigjøring hadde de noe ulik oppfatning av hvorvidt de var forberedt til å bo i egen bolig. Selv om de selv mente at de var forberedt til å flytte for seg selv, var det relativt lik oppfatning om at overgangen ble veldig stor og var sjokkartet for dem. Informantene mener det er viktig å tidlig snakke med de enslige mindreårige om at de senere skal bo for seg selv*»⁶⁹.

---

⁶⁸ <https://fontene.no/fagartikler/ensomhet-blant-enslige-mindrearige-flyktninger-6.47.833493.eeb6319a1> .

⁶⁹ Kartlegging – enslige mindreårige flyktninger i Bærum kommune 2018, mars-september, side 73.

I den nevnte artikkelen gis det et godt eksempel på hvordan overgangen kan oppleves av ungdommene:

- «Jeg er miljøterapeut for en ungdom som er på trappene til voksenlivet. Han kommer fra en kultur som skiller seg svært mye fra den kulturen vi praktiserer i dagens Norge. Han har vokst opp med storfamilien på landsbygda. Den dagen jeg hadde hjulpet ham å flytte i egen bolig, ønsket han ikke at jeg skulle dra: «*Jeg er redd, jeg har aldri sovet alene før.*» Han har siden da utviklet søvnevansker. Et av punktene i et nettbasert søvnprogram vi arbeidet med var «*Hvordan få en god start på dagen*». Tipsene var blant annet det å få noen til å vekke deg, å få noen til å lage en kopp kaffe som ventet. Ingen av tipsene tok høyde for at en bodde alene. Ungdommen ble motløs og forklarte meg at det er slike ting som gjør at han føler seg mest ensom. At han aldri hører lyden av noen andre som dusjer, at ingen koker kaffe. I en av skolens ferier var han på besøk hos slektninger. Det første han sa da jeg spurte hvordan ferien hadde vært var: «*Bra. Jeg har sovet godt. Alle la seg tidlig og sto opp samtidig. Det var så deilig å sovne inn til lyder av familie.*»⁷⁰

Noen av de vi har intervjuet er ikke så glade i å bo alene, og enkelte liker det dårlig. En av dem forteller at han forsøkte å finne løsninger på dette, for eksempel at han og et par venner kunne dele leilighet. Han mente at dette dessuten ville være en rimeligere løsning for kommunen, men opplevde ikke å bli hørt. I den nevnte artikkelen gir forfatteren uttrykk for at hun mener at ungdommer som ønsker å bo sammen bør få mulighet til det. Barneverntjenesten i Bærum understreker at de ikke motsetter seg denne typen løsninger: «*Det er noen ganger en god løsning, andre ganger ikke*».

Men bildet er ikke entydig i våre intervjuer. En del ungdommer liker å bo for seg selv. En av de intervjuede forteller at han at han kunne tenke seg å flytte for seg selv før han var atten, men fikk ikke lov til det. Han var klar for å flytte to-tre måneder før han faktisk flyttet.

Ungdommene forteller at de har **fått god hjelp fra barnevern og bofellesskap i forbindelse med utflyttingen**, for eksempel å betale regninger i nettbank: «*Jeg fikk god hjelp til utflytting og får fremdeles hjelp fra barnevernet. Jeg får hjelp til det jeg trenger*».

I ett tilfelle opplevde en av ungdommene at den nye huseieren ønsket å ha kontroll med når kjæresten kom på besøk. Først fikk ungdommen ikke lov å ha kjæresten på besøk. Deretter ville huseier lage en plan for hvilke dager kjæresten kunne komme, to netter i uken. Huseier ville vite hvem kjæresten var og hvor vedkommende bodde. Dersom dette ikke ble gjort, truet huseier med utkastelser. En epost fra de ansatte ved bofellesskapet gjorde at huseier droppet disse kravene.

En god del av de som har flyttet ut, har fremdeles kontakt med de som jobber i bofellesskapet og enkelte av ungdommene. De forteller at de ansatte på bofellesskapene har vært tydelige på at ungdommene alltid er velkomne tilbake på besøk: «*Jeg har vært der mange ganger, og er alltid velkommen.*»

---

⁷⁰ <https://fontene.no/fagartikler/ensomhet-blant-enslige-mindrearige-flyktninger-6.47.833493.eeeb6319a1> .

7.6 OPPMERKSOMHET, RELASJONER OG ANTALL ANSATTE

Enkelte ungdommer i Bærum forteller i intervjuene at de synes det er vanskelig å si hvordan de har det når de er lei seg og mener at de ansatte på bofellesskapene kunne ta seg **mer tid til å prate med dem**: *«Ungdommene er mye alene på rommet. Jeg skulle ønske at de gikk mer inn og sjekket hvordan vi har det, og prøvde å få oss med på aktiviteter. (...) De chiller i stedet, bruker mobil, og snakker ikke med meg. Det er noen som har kjipe dager og det er viktig å snakke med dem (...), at de ikke lar dem være alene. Det er noen få som merker hvordan vi har det. De fleste vet ikke det. De fleste vet ikke hvor lenge jeg har vært på rommet fordi det er mange skift».*

I kommunens kartlegging fra 2018 fremkommer det et lignende synspunkt i et sitat som blir gjengitt: *«Jeg synes det er ganske bra. Vi trenger egentlig at noen må spørre oss; hvordan har du et? Hva trenger du? Sånne ting.»*

Intervjuene tyder på at noen av ungdommene **bygger nokså nære relasjoner med enkelte ansatte** i barnevernet og bofellesskapet. Men i bofellesskapene er det krevende å ha en nær relasjon til alle, spesielt i det største fellesskapet. Det gis uttrykk for at det er **vanskelig å åpne seg for flere personer**. En av dem sa det slik: *Jeg mener at det hadde gått mye bedre om de bare hadde latt meg holde meg til en person og ikke tvunget meg til å snakke med andre. Når målet er å gi den beste hjelpen, burde de latt være å mase om at jeg måtte snakke med alle.*

Enkelte andre peker også på at det kan være utfordrende å forholde seg til mange nyansatte. En av ungdommene som hadde bodd på det største bofellesskapet fortalte at hun ikke følte seg bra etter at hun hadde flyttet for seg selv, og trengte noen å snakke med fra det gamle bofellesskapet. Men det ble vanskelig, fordi det var krevende å få tak i noen hun kjente som hun trengte å snakke med: *«De skjønner hva det er med en gang.»*

De intervjuede i det største bofellesskapet mener også at det er **for mange ansatte for ungdommene å forholde seg til**, spesielt i perioder med ferieavvikling og/eller sykdom: *«Mennesker tenker iblant ulikt og det kan være krevende å være samkjørte mht. hver ungdom. Det kan føre til unødvendig irritasjon og frustrasjon. I løpet av en dag var det syv ansatte ved bofellesskapet i slutten av oktober 2021: «Det ideelle er små hus med færre voksne»*

Ledelsen i BTEM forteller at det dessuten har vært en del utskiftninger blant personalet ifm. nedbemanningen: *«Vi har blitt færre. Boliger blir lagt ned og personal blir flyttet. Det skaper en situasjon hvor du stadig vekk får nye personalgrupper».*

Et par av ungdommene opplevde at enkelte ansatte ved bofellesskapene var litt redde dem i starten⁷¹. En av dem sa det slik. Den andre sa det slik: *«Noen av de ansatte var veldig flinke, noen hadde ikke erfaring i det hele tatt. De var ikke på riktig sted, de hadde ikke riktig jobb. (...) Jeg*

---

⁷¹ Det ene av disse er i dag lagt ned.

tror at noen av de ansatte der ikke hadde jobbet med flyktninger generelt (..). De var nesten litt redde oss (de enslige mindreårige) når vi kom».

To ungdommer hadde negative erfaringer med å åpne seg for de ansatte i bofellesskapet⁷². Den ene forteller at han ble oppfordret om åpne seg, noe han gjorde etter en stund. Men han mener at de ansatte ble skremt av hva de hørte. Han opplevde at personalet ble redd ham, og han følte at tingene endret seg til det verre i fellesskapet etter at han åpnet seg. Dette ble ikke videreformidlet til barnevernet, forteller han. Den andre forteller at han fortalte noe som var vanskelig til en fortrolig i fellesskapet og ønsket at primærkontakten skulle være hans fortrolige. Men dette måtte deles med de andre ansatte i fellesskapet, noe han opplevde som veldig problematisk.

7.7 PSYKISK HELSEHJELP

Flere ungdommer har periodevis slitt med psykiske lidelser. For noen har dette hatt negative konsekvenser for skole og arbeid. En forteller at han droppet ut av skolen på grunn av en depresjon. Han erkjenner at han var umoden i denne perioden og hadde nettopp kommet til landet, og vil heller ikke legge skylden på hjelpeapparatet. Men han tror han ikke hadde blitt deprimert og at han hadde klart skolen, om han hadde fått den hjelpen han trengte i starten, av de ansatte i bofellesskapet.

Han bor ikke der nå lenger, og forteller at ting går mye bedre, og at han nå får god og nødvendig hjelp fra barnevernkonsulenten. Han synes det er positivt at det er noen som er der og har forventninger til ham og som *«maser på ham og hjelper ham litt»*.

Erfaringen til barneverntjenesten og bofellesskapet er at det har vært utfordringer med å få riktig psykisk helsehjelp til riktig tid til ungdommene. Den ene utfordringen er at de er for komplekse til lavterskeltilbudet i kommunen, men ikke komplekse nok til andre typer tilbud, for eksempel spesialisthelsetjenesten. Barnevernledelsen peker videre på at helseforetakenes tilbud ikke er tilpasset denne målgruppens behov. De forteller videre at også kommunen mangler et godt tilbud til denne gruppen, og at det er en krevende gruppe å finne et velegnet tilbud til. Flere har traumer og svært krevende erfaringer i bagasjen, men det er gjerne forbundet mye skam med å motta psykisk helsehjelp. Ungdommene trenger ofte et godt psykisk helsetilbud både i kommunen og fra spesialisthelsetjenesten som hensyntar deres behov.

Den andre utfordringen er ifølge intervjuene at behandlingen avsluttes for raskt fordi ungdommene ikke blir trygge nok på psykologen/behavioristen. I de tilfellene de ansatte i BTEM ser at det er behov for å henvise til psykolog (enten selv eller via fastlege) opplever de å måtte bruke en del tid på å motivere ungdommene. I kartleggingen fra 2018 pekes det på at dette er spesielt utfordrende når det tar lang tid å få innvilget henvisningen. Da kan det tenkes at

---

⁷² Det ene av disse er i dag lagt ned.

ungdommene likevel ikke ønsker behandling. Årsaker til dette kan være at «nye utfordringer har dukket opp, eller at ungdommene har snakket med flere andre i mellomtiden og er trøtte av å fortelle historien sin om det som er vanskelig.» I intervjuene våre gir de ansatte i bofellesskapet uttrykk for at de er usikre på hvordan ungdommene blir tatt imot. De forteller at det ikke er uvanlig at ungdommene kommer tilbake etter første psykologtime og sier at det ikke var behov for oppfølging. De ansatte mener dette skyldes at ungdommen har opplevd det som vanskelig å sette ord på problemene sine for psykologen, fordi de ikke har bygget en trygg nok relasjon: «De får ikke bygget tillit og åpnet seg i løpet av en time.»

7.8 REGLENE I BOFELLESSKAPET

Intervjuene tyder på at reglene fungerer greit for mange av ungdommene i bofellesskapet: *Det er noen regler som alle i huset har. At vi ikke kommer for sent hjem på kvelden. De sørger for at vi får sove nok. Vi må si fra hvor vi skal og når vi kommer hjem, eller at de får beskjed dersom vi overnatte hos en kjæreste eller kommer hjem klokka elleve.*». Men enkelte gir uttrykk for at de oppfatter reglene som litt firkantet og strenge. Eksempler som gis er at de skulle ønske de kunne bli kjørt til skolen dersom de forsover seg og at de synes er rart at kjæresten ikke kan overnatte der.

Kjøring blir også nevnt av de ansatte i bofellesskapet. De forteller at de ikke alltid klarer å imøtekomme alle ungdommene der og da: Eksempelvis ønsker flere å bli kjørt. Det er ofte et tema: «Hvis noen har det krevende og strever med å stå opp kan vi gjøre unntak, det samme hvis været er veldig dårlig. Eller skal de i hovedsak sørge for transport selv. Vi prøver å forklare at likt ikke nødvendigvis er rettferdig».

Ellers forteller de ansatte i bofellesskapene (som ungdommene) at regelsettet er nokså likt, men at reglene tidvis blir utfordret av ungdommene (ikke helt ulikt annen ungdom).

De som er under 18 år skal være hjemme til klokken ti, men det er unntak for en som arbeider turnus. De skal sende tekstmeldinger dersom de overnatter et annet sted. Da stoler de ansatte på at ungdommen er der han eller hun sier: «Men hva når de overnatter hos en som er 19 år? Er det greit? Kan en 19-åring ta ansvar for en 17-åring». I intervjuene pekes det på at dette ikke alltid er så lett å avgjøre, og at man må kjenne ungdommene for å kunne avgjøre det.

De over 18 år har ikke innetid, men de må gi beskjed om de kommer hjem. Dersom ungdommene ikke svarer på telefon eller tekstmelding, blir dette dokumentert, og fulgt opp av den som kommer på morgenvakt. Da blir ungdommen minnet på at de må kontakte politiet dersom de ikke hører noe: «Da gir de lyd.»

7.9 FAMILIEHJEM – DELTE ERFARINGER

Tre av de vi intervjuet hadde bodd på familiehjem, som nå er lagt ned⁷³. De har helt forskjellige opplevelser av familiehjemmet de bodde i. Alle bodde i et familiehjem med samme nasjonalitet, men vi vet ikke om de bodde i samme hjem.

En av dem var negativ til familiehjemmet. Han mente at det ble for mye prat på morsmål enn på norsk, og at det ble for lite hjelp med lekser, språk og matlaging. Han mente at dette svekket integreringen og til slutt flyttet han til et bofellesskap: *«Jeg fikk det mye bedre der, sunnere mat og bedre hjelp til lekser (...) Jeg ble mer selvstendig».*

De to som var positive til familiehjemmet var veldig positive. De forteller at de fikk hjelp til mye og likte godt det tette fellesskapet som ble etablert, nesten som en familie. Den ene hadde også erfaring med bofellesskap og mener det er for mange ansatte der, og at det ikke blir så personlig. forteller at de ansatte respekterer den enkeltes kultur og religion i fellesskapet, men *«forstår ikke helt hvordan vi har det. De forstår ikke situasjonen».* Dette mente også ungdommen som hadde negative opplevelser med familiehjemmet. De opplevde at det var vanskeligere å snakke med barneverntjenesten eller ansatte i bofellesskapet om ting som skjedde i hjemlandet. Dette var litt lettere med familieverten.

De to mener også at de fikk for kort varsel om utflytting fra familiehjemmet.

En forsiktig tolkning her er at tilbakemeldingene reflekterer to ting. For det første illustrerer de de at det (ikke overraskende) er store forskjeller mellom ungdommene. For det andre illustrerer de to ulike perspektiver hva som er viktig for dem – trygghet i en liten familiær setting på den ene siden og behovet for integrering i det norske samfunnet på den andre.

Barnevernledelsens syn er at familiehjemmene ikke hadde blitt opprettet om de selv hadde hatt ansvaret, og at de hadde blitt avvirket på en helt annen måte. De mener at både rekrutteringen, oppfølgingen av familiehjemmene og prosessen rundt avviklingen ikke var god, noe de mener gjorde flytteprosessen krevende for ungdommene. *«Vi sa tydelig fra til ledelsen i BTEM: Dette er ikke liv laga».* De mener dette handler om kompetanse og innsikt på det aktuelle fagfeltet og hva som kreves av slike tiltaksutviklings- og omstillingsprosesser på barnevernområdet.

Vi ønsker samtidig å understreke at BTEM på tidspunktet for opprettelsen av familiehjemmene lå under det i dag avviklede kommunalsjefområdet, Barn og unge, og ikke Helse og sosial (og Arbeid og inkludering). Kommunalsjef helse og sosial mener at det bør presiseres at familiehjemmene ble opprettet like etter at BTEM skilte lag fra barneverntjenesten. Hun forteller at HESO siden 2018 har vurdert at kvaliteten på tiltaket ikke har vært optimal, og har forsøkt med flere kompenserende tiltak både i 2018 og 2019 (tettere oppfølging og veiledning av vertene),

---

⁷³ Etter planen skulle vi intervjuet fem ungdommer som hadde bodd i familiehjem, men det lyktes oss bare å intervju tre av dem.

uten at situasjonen ble noe særlig bedre. Vi får opplyst at til slutt valgte å legge ned tiltaket, i dialog med barneverntjenesten, blant annet for å sikre at individuelle hensyn ble ivaretatt⁷⁴.

Arbeid og inkludering gjorde samme erfaring som barneverntjenesten når de etter hvert overtok ansvaret for botiltaket. De forteller at de ikke var fornøyd med forsvarligheten i tilbudet, og forsøkte å sette inn veiledning, uten at dette hadde ønsket effekt. De forteller at de i dialog med barneverntjenesten bestemte seg for å legge ned tilbudet.

7.10 ØKONOMISK STØTTE

Flere peker på at den økonomiske støtten de får er for lav, spesielt satsene til leilighet når de flytter for seg selv. De mener satsene er for lave når prisene for å leie er såpass høye i kommunen. Enkelte mener de får for lite penger til å kunne klare seg. Selv om de sparer, er det alltid tomt på slutten av måneden.

Barneverntjenesten er enige i at det kan være vanskelig å finne bolig i Bærum med en sats på 8500 kroner, selv om satsen har økt de siste årene. De forteller at de har lagt seg på samme sats som NAV, og at de vanskelig kan legge seg over dette. De kan ikke tilrettelegge for noe som NAV senere ikke vil akseptere, som vil kunne medføre en ekstra flytting for ungdommen.

7.11 ANDRE TILBAKEMELDINGER

Et par av de intervjuede forteller at de har hatt konflikt med en annen beboer. Dette ble tatt opp med personalet på bofellesskapet, som tok det opp med vedkommende. Ungdommene vi intervjuet opplevde likevel at problemene (spiste maten som var spart til ham) fortsatte til tross for at dette ble tatt tak i.

En av de intervjuede gir uttrykk for at han følte seg utrygg i hybelfellesskapet om natten, fordi det ikke var noen ansatte der da. Han likte seg bedre i bofellesskapet, han opplevde mer hjelp, både dag og natt, og bedre leksehjelp og mat. Han mener det er viktig å informere tydelig mellom forskjellene mellom hybelfellesskap og bofellesskap, og understreke at det ikke er nattevakt på hybelfellesskapene.

En mente det var betydelige forskjeller mellom et bofellesskap som nå er nedlagt og de andre bofellesskapene mht. oppfølging av lekser, språk og aktiviteter. Dette ble, ifølge ungdommen, tatt opp med bofellesskapet og barnevernet, uten at noe endret seg. Dette ble det også pekt på i Bærum kommunes egen kartlegging fra 2018⁷⁵. Her står det at økningen i antall bofellesskap og

---

⁷⁴ Høringssvar – faktadel, fra kommunalsjef helse og sosial, datert 14.02.2022

⁷⁵ Kartlegging – enslige mindreårige flyktninger i Bærum kommune 2018, mars-september.

boformer, samt organisatoriske endringer «*kan ha ført til et økt internt fokus for de ansatte innenfor egen bolig/geografisk arbeidssted. Dette viser seg ved at boligene i dag fremstår ulike, også innenfor samme boform og samme avdeling, for eksempel hva gjelder tilnærming til skole og selvstendigjøring*⁷⁶.»

7.12 VURDERING OG OPPSUMMERING

En viktig indikasjon på brukermedvirkning er om ungdommene mener at hjelpen de har mottatt har vært tilpasset deres behov. **Hovedinntrykket vårt** er at ungdommene har fått den hjelpen de har hatt behov for av barnevernet og bofellesskapet, både i starten når de kom, og i den videre oppfølgingen. Dette gjelder i første rekke sosialisering og hjelp til at de etter hvert skal bli selvstendige og kunne klare seg på egenhånd.

Svært få rapporterer om at det var noe de trengte hjelp til som de ikke fikk hjelp til.

Et lite mindretall av ungdommene opplever at de ikke i tilstrekkelig grad blir selvhjulpne i bofellesskapene, og at man burde forventet mer av ungdommene mht. å utføre en del oppgaver. Det er også enkelte som mener at den økonomiske støtten er for lav (spesielt husleiesatsene) eller at reglene i bofellesskap er for strenge. Det gis også uttrykk for at det er betydelige forskjeller mellom fellesskapene.

Men det er spesielt én ting vi ønsker å løfte frem fra intervjuene, og det er ensomhet og psykiske utfordringer. Selv om en del av ungdommene har skaffet seg venner og nettverk, er det en del som er ensomme, utrygge og/eller har psykiske utfordringer. Dette er også momenter det pekes på i en fersk artikkel om ensomhet blant enslige mindreårige flyktninger (data fra Bergen)⁷⁷.

Utflytting av bofellesskap ser ut vil å være en spesielt sårbar periode for noen av ungdommene, selv om de ser ut til å ha fått god hjelp fra barnevern og bofellesskap i forbindelse med denne prosessen. Noen gir uttrykk for at de savner fellesskapet når de flytter for seg selv, de føler seg litt alene og enkelte liker dårlig å bo for seg selv.

Til tross for at kommunen har en bred tiltaksvifte knyttet til ulike helseutfordringer, tyder intervjuene på at det har vært vanskelig for enkelte ungdommer å få riktig psykisk helsehjelp til riktig tid. Ifølge intervjuene har verken helseforetakene eller kommunen har et godt tilbud til

---

⁷⁶ Samme kilde. Side 8

⁷⁷ <https://fontene.no/fagartikler/ensomhet-blant-enslige-mindrearige-flyktninger-6.47.833493.eeb6319a1>

enslige mindreårige flyktninger. Samtidig pekes det på at det er krevende å finne et velegnet og treffsikkert tilbud til disse ungdommene.

Flyktningkontoret har en egen helseavdeling som består av en sykepleiergruppe og et team som arbeider med psykisk helsehjelp rettet mot barn og unge. Selv om ikke disse vil jobbe direkte i botiltaket, vil dette være en ressurs som kan benyttes av ungdommene eller av de ansatte i BTEM i møte med ungdommene. Kanskje vil det være mulig å bygge opp et treffsikkert psykisk helsehjelpstilbud, i samarbeid mellom flyktningkontoret og kommunehelsetjenesten, med innspill fra barnevernet og fra ungdommene selv.

Ansatte bruker dessuten en del tid på å motivere ungdommene til å ta imot psykologhjelp, når de ser at det er behov for dette. Men ofte kommer de raskt tilbake igjen og sier at det ikke var behov for oppfølging. De ansatte mener dette skyldes at ungdommene ikke har satt ord på problemene sine for psykologen, fordi de ikke har bygget en trygg nok relasjon.

Vi har selvsagt ikke kjennskap til hva som er årsaken til at behandlingen avsluttes såpass tidlig for enkelte ungdommer, og det kan helt sikkert være gode faglige grunner til dette. Men også her tror vi at BTEM og psykisk helsehjelpsteam ved flyktningkontoret vil kunne få en nøkkelrolle, både mht. tidlig innsats, forebygging og rett hjelp til rett tid.

Vi anbefaler Bærum å se nærmere på hvordan kommunen kan skape et mer treffsikkert psykisk helsehjelpstilbud for de enslige mindreårige flyktningene.

8 METODE

8.1 AVGRENSNING OG UTVALG AV HVEM SOM SKULLE INTERVJUES

For å få et best mulig bilde av hvordan Bærum kommune følger opp enslige mindreårige flyktninger, har vi valgt å intervju ledelse og ansatte ved begge enhetene som har ansvaret for oppfølgingen.

I tillegg har vi intervjuet en rekke enslige mindreårige flyktninger. Det vil si: Kun 5 av 39 brukere er mindreårige, dvs. under 18 år. De øvrige er over 18 år ([se tabell](#)), men får fremdeles oppfølging fra barneverntjenesten (de kan få ettervern inntil de er 25 år). Selv om disse formelt sett ikke er i målgruppen, har de erfaring med barneverntjenesten over tid, og mottar fremdeles barneverntjenester. Det er derfor naturlig å inkludere dem i denne undersøkelsen. Etter vår vurdering vil disse unge voksne kunne gi et godt bilde av hvordan det er å være enslig mindreårig flyktning i Bærum, og av hvordan oppfølging og tilbud oppleves.

Vi ba om å intervju 22 enslige mindreårige flyktninger, av totalt 39 som får oppfølging av barneverntjenesten. Det vi si et utvalg på 56 prosent, som er meget solid i en kvalitativ sammenheng.

Vi utarbeidet et brev der vi inviterte ungdommene til å delta på intervju. Vi ba barneverntjenesten lese igjennom og gi innspill mht. om dette var et språk som de trodde traff ungdommene. Til slutt sendte barneverntjenesten ut brevet til det avtalte utvalget i brukergruppen.

De fleste intervjuene ble gjennomført fysisk, en til en. Et fåtall ble gjennomført med telefontolk. Enkelte ba av praktiske årsaker om at vi kunne gjennomføre intervjuet per Teams, noe vi selvsagt gjorde.

Vi ba om følgende utvalg:

- 22 enslige mindreårige, hvorav
  - Alle 5 som er under 18
  - Av de over 18
  - Alle 3 på hybelfellesskap
  - 6 av 9 i bofellesskap
  - 8 av 25 på hybel
    - 3 mellom 18-20 år
    - 5 over 20 år
  - Øvrige utvalgsriterier: En best mulig kjønnsbalanse (de fleste er menn), og ellers et alfabetisk utvalg, basert på etternavn.

Det var til slutt 19 ungdommer som ville delta på intervju (flere sa nei, noen måtte motiveres). Vi har gått gjennom alle mappene deres, men det var tre av dem som av ulike årsaker ble forhindret fra å delta på intervjuene.

Vi vil rette en stor takk til barneverntjenesten for en veldig god oppfølging og praktisk tilrettelegging underveis. De har utført en stor jobb med å organisere intervjuene og mappegjennomgangen, samt bistå oss underveis.

Etter innspill fra barneverntjenesten valgte vi å gjennomføre intervjuene i barneverntjenestens lokaler. Hensikten med dette var å senke terskelen for å delta, ettersom dette var en kjent lokasjon for ungdommene. Det ville etter alt å dømme vært en høyere terskel for å delta om vi hadde valgt møtelokalene på rådhuset, som ikke er kjent for ungdommene.

Her fikk vi faste og velegnede rom, som vi disponerte de tre dagene vi var der, både til mappegjennomgang og intervjuer. Dette er kjente lokaler for ungdommene, noe som skulle gi dem trygghet i intervjusituasjonen, lavere terskel for å delta, og lavere terskel for å gi ærlige svar. I tillegg var ledere og ansatte i barneverntjenesten tilgjengelige for å bistå oss underveis, både praktisk og faglig.

I gjennomgangene oppsummer vi hovedinntrykket vårt fra intervjuene, men trekker også tidvis frem momenter som enkelte eller bare et par forteller i intervjuene våre. Disse tilbakemeldingene kan neppe generaliseres, men er likevel en del av fortellingen. Vi ser en del av funnene opp mot funn i Bærum kommunes egen kartlegging av enslige mindreårige flyktninger, fra 2018.

8.2 INTERVJUEDE

8.2.1 SONDERINGSFASE

- Oppstartsmøte 26.08 – åtte personer
  - Kommunalsjef Oppvekst barnehage
  - Kommunalsjef Helse og Sosial
  - Barnevernsjef
  - Seksjonsleder Arbeid og inkludering
  - Ledergruppen BTEM
  - Leder forvaltningsstab i barneverntjenesten
  - Leder avdeling ungdom i barneverntjenesten
  - Controller
- Avklaringsmøte med leder avdeling Ungdom og leder avdeling forvaltningsstab – to personer

8.2.2 HOVEDFASE

- Vi har totalt intervjuet 31 personer i denne fasen
  - 16 individuelle intervjuer med ungdommene.
  - Intervju med leder for Arbeid og inkludering og Flyktningkontoret – to personer
  - Gruppeintervju med leder for barnevernet, leder for ungdomsavdelingen og leder for internkontroll og forvaltning – tre personer
  - Gruppeintervju med avdeling ungdom i barnevern – fire personer
  - Gruppeintervju med to fra hvert av bofellesskapene – en fagleder og en ansatt fra hvert sted - fire personer
  - Intervju med avdelingsleder administrasjon i barnevernet i Sandnes og kommunalsjef for barn unge og familie i Stavanger – to personer

Intervjuene er verifisert, med unntak av ett av intervjuene med ungdommene. Dette var av helsemessige årsaker.

8.3 TALL OG DOKUMENTER

- *Forberedelser til forvaltningsrevisjonen høsten 2021 (internt notat fra kommune)*
- *Barneverntjenestens vurdering vedrørende grenseoppganger ifm. økonomi BTEM, «Omstilling 2024», datert 06.05.2020*
- *Barneverntjenestens vurdering av kvalitet og forsvarlighet i barneverntiltaket BTEM per 2021, datert 06.08.2021*

- *Beskrivelse av barneverntjenestens internkontrollplikt overfor kommunale botilbud til enslige mindreårige flyktninger*, BTEM, 24.08.21, barneverntjenesten
- *ROS-analyse* for BTEM, datert 27.08.2021.
- *Swot-analyse* innen helse og sosial fra august 2021
- *Internt notat/saksunderlag til O-AMU HESO* 21.09.21
- *Kartlegging – enslige mindreårige flyktninger i Bærum kommune 2018*, mars-september.
- *Enslige mindreårige flyktninger i Bærum kommune- gjennomgang av tjenester*, behandlet i kommunestyret 24.10.2018 (104/18)
- *Asylsøkere og flyktninger - en håndbok for kommunene*, 2017, IMDI
- *Sak om anmodning om bosetting av flyktninger 2021*, Behandlet i Bærum kommunestyre 03.02.21
- *Trygghet, stabilitet og tilhørighet – Familiehjem som boløsning for enslige mindreårige*, NTNU: 2020
- *Kunnskapsoppsummering om enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger*. NTNU 2018.
- *Gjennomgang av barneverntjenesten i Bærum kommune*, 1 februar 2016, Rapport fra PWC
- Arbeids, funksjonsbeskrivelser og bemanningsplan for botiltak for enslige mindreårige
- Tilstandsrapport for barneverntjenesten i Bærum, 2020
- Ulike organisasjonskart, Bærum kommune
- Epost fra barnevernet, datert 25.11
- Epost fra seksjonsleder Arbeid og inkludering, datert 19.10.21
- Epost fra leder av BTEM, datert 02.12.21
- Tall fra barneverntjenesten
- Tall fra IMDI
- *Organisatorisk og bærekraftig plassering av EMbo 2021* (botiltak for enslige mindreårige), innstilling fra arbeidsgruppen og styringsgruppen, hhv. 24.08 og 31.08.2021. Stavanger kommune
- https://www.bufdir.no/Barnevern/Fagstotte/Fosterhjem/flytting_samhandlingsforlop/Forberedelser/Omsorgsplan_og_tiltaksplan/
- [Enslige mindreårige asylsøkere - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/en/tema/enslige-mindrearige-asylsoekere)
- <https://fontene.no/fagartikler/ensomhet-blant-enslige-mindrearige-flyktninger-6.47.833493.eeb6319a1>